

2-нэ нап.

Гукъинэжщ Алихъан

4-нэ нап. >

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэм къызэритамкіэ

Къэрал дэіэпыкъуныгъэм п фризьэ каридокр

КІуэкіуэ Казбек интервью кіэщіым щыжиіащ бадзэуэгъуэм и 13-м УФ-м и Президент Путин Владимир зэрыхуэзам кърикіуахэр.

- Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир лэжьыгъэ ІуэхукІэ узэрыхуэзам жылагъуэри, хъыбарегъащі зі Ізнаті зхэри хуабжьу тепсэльыхьащ. Нэрылъагъут къэралым и ліыщхьэр Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іуэху зыІутым зэрыкІэлъыплъыр, ди хэгъэгум хъарзынэу къызэрыдэіэпыкъур. Телевидениемкіэ, интернетымкіэ къамыгъэлъэгъуауэ зыгуэр зэжефіа, проект щхьэхуэ гуэрхэр дэІыгъын хуейуэ къыхигъэща?

Урысей Федерацэм и Президентым и къулыкъум къалэн къызэрыщищіым тету, щіыналъэхэм щекіуэкіхэм кіэлъоплъ, къэрал кlуэц Іуэхуми, къэрал щ ыб щытык іэми щыгъуазэщ. Адрей хэгъэгу Іэтащхьэхэми хуэдэу, сэри и піалъэм сыхуэзэри, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыщы!э социально-экономикэ щытык!эр и пащхьэ ислъ-

Абы къулыкъур къыщысхуигъэфэщам пщэрылъ пыухык ахэр къысхуищ ат. Ар республикэм и бюджет-мылъку зэпіэзэрытыныгъэр къызэгъэпэщынырщ, ціыхухэм я хэхъуэр нэхъыбэ щіынырщ, федеральнэ къулыкъущіапіэхэм нэхъ быдэу запыщауэ ядэлэжьэнырщ. Мис ахэращ ди зэпсэльэныгьэм льабжьэ хуэхъуари. Мылъкум теухуауэ Іуэхуфіхэр къыдэхъуліащ. Дэ езым ди мылъкуми хэхъуащ, ціыхухэр бюджет ахъшэкіэ къызэгъэпэщынымкіи ехъуліэныгъэ диіэщ. Пэж дыдэу, Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округхэм хиубыдэ щІыналъэхэм елъытауэ, ди республикэм и мылъку Іуэхур нэхъ дэхуэхат. КъыдэмыхъулІахэми сыхутепсэлъыхьащ Президентым. Улахуэм уеплъмэ, ар дэкіуеящ, ауэ зэпэщхьэхуэу къапщтэмэ, а дызыхуей бжыгъэм иджыри тхунэгъэсакъым. НэгъуэщІу жыпІэмэ, мащізу хэдгъэхъуа щхьэкіэ КИФЩІ-м щыщыіэ щытыкіэм тхунэгъэсакъым. Ар зэлъытауэ щытри илъэситІкІэ «ковид» піалъэм дызэрыхэпсэукіарщ. Федеральнэ дэіэпыкъуныгъэ дгъуэтами, а узыфэ шынагъуэм пэщІэтыным республикэм и мылъкушхуэ тедгъэкІуэдащ. Ар республикэм и ціыхухэу коронавирусыр зыпкърытхэр, ди дохутырхэр дэІыгъыным хуэдунэтІащ. Илъэсрэ ныкъуэрэ иримыкъум а Іуэхум текІуэдащ сом зы мелардрэ ныкъуэм нэблагъэ. Абы кърикІуащ улахуэмкІэ щыІэ щытыкІэр зыхуэдэр. Апхуэдэу щытми, Правительствэм и зэlущlэ мы махуэхэм екlуэкlам бюджет лэжьакіуэхэм я улахуэм проценти 10-кіэ зэрыхэдгъэхъуэнум теухуа унафэ пыухыкахэр къыщащтащ. А Іуэхум хухэтхынущ сом мелуан 800-м нэблагъэ. А зыхуэдгъзувыжахэр зэрызэдгъэхъулІэным адэкІи дытолажьэ.

Зэф Іэдгъэк Іын хуей уэ къытпэщылъ адрей гугъуехьхэм я гугъу пщіымэ, ар, шэч хэмылъу, псэупіэ-коммунальнэ хозяйствэмкіэ Іуэхутхьэбзэхэрщ. Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ ціыхухэр псыкіэ къызэгъэпэщыныр. Ауэ къэралым и Президентым а лъэlумкІэ зыхуэзгъэзакъым, сыт щхьэкіэ жыпіэмэ, ди бюджетым и щытыкіэм къыдит іэмалхэр къэдгъэсэбэпу федеральнэ программэ щхьэхуэм дыхыхьэну тхузэф эк Іынущи. Дэ къыт Іэрыхьэнущ сом меларди 2-рэ мелуан 600-рэ, ар ирикъунущ Бахъсэн щІыналъэм псы зэрыкіуэ бжьамийхэр щызэбгрышынымкіэ ирагъэкіуэкі лэжьыгъэшхуэр гъэзэщіа хъуным, апхуэдэ іуэхур Дзэлыкъуэ районым зэрыщызэф Іэдгъэк Іынум иужь дитщ. Абы къыкІэлъыкІуэ упщІзу къоув хуабэ-энергетикэ комплексым теухуар, абыи гулъытэ хэха худощі, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр идогъэкіуэкі, зэхъуэкіыныгъэщіэхэр зэрыхэтлъхьэным теухуа программи щыІэщ.

Президентым зыхуэзгъэзащ проектитным ехьэліа лъэ-Іукіэ. Япэр - «Башиль», «Шэджэм» турбазхэм нэс кіуэ Шэджэм - Булунгу автомобиль гъуэгум хыхьэ Хъущтэ-Сырт Булунгу Іыхьэрщ. Хъущтэ-Сырт деж щегъэжьауэ мывэкіэщхъ телъу аращ, проектым сом меларди 3-м щіигъу токіуадэ, ауэ дэ ар программэ зэмылізужьыгъуэхэм хедгъзубыдзу Іыхьзурэ зэпыдудащ. Абы иужь дихьауэ догъэзащіэ. Сом зы мелардрэ мелуан 780-рэ зытекіуэдэну Эльтюбю - Булунгу гъуэгу ІыхьэмкІэ программэм дыхыхьэфакъым. А щІы Іыхьэр асфальт темылъу къэнащ. А гъуэгум и зэгъэпэщыжыныр социальнэ Іуэхушхуэу зэрыщытым къищынэмыщауэ, шынагъуэншагъэ и лъэныкъуэкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэщ. Мыбдеж турист зэблэкІыпіэшхуэщ. Гъуэгум и зэгъэпэщыжыным Шэджэм щіыналъэм и экономикэр къиІэтынущ. Ар мыхьэнэшхүэ зиІэу къэтлъытэри, къэралым и Президентым зыхуэдгъэзащ. Путин Владимир а Іуэхур пщэрылъ щищащ УФ-м и Правительствэм и Унафэщіым и къуэдзэ Хуснуллин Марат. Гуэхур ипэкіэ кіуэтащ, иджыпсту лэжьыгъэм дыхэтщ.

ЕтІуанэ проектыр Бахъсэн дэт сымаджэщырщ. Ар щіынальэхэм зэдай іуэхущіапіэщ, сыт щхьэкіэ жыпіэмэ, Бахъсэн къалэмрэ районымрэ щыпсэу цІыху мини 123-рэ абы епхащ. Сымаджэщыр 1936 гъэм яухуауэ щытащ, а проектымкіэ зы программи дыхэхуэртэкъым, узыншагъэр хъумэным и Іэнатіэм ціыхухэм япэ дэіэпыкъуныгъэхэр щыхуащІэ и ІуэхущІапІэхэр къэгъэщІэрэщІэжынри хэту. Сымаджэщыщі эухуэнымкі экъыддэ і эпыкъуну УФ-м и Президентым зыхуэдгъэзати, Іуэхур къыддиІыгъащ.

Президентым абы ехьэліа унафэм із щіидзащ, адэкіз проектыр зыхуей хуэзэу и кІэм зэрынэдгъэсынымкІэ лэжьыгъэхэр идогъэкІуэкІ.

- Нэгъуэщі зэіущіэ зыбжани Москва щебгъэкіуэкіащ, министрхэм уазэрыхуэзари хэту. Абыхэм сыт кърикІуар? Нэхъ мыхьэнэшхуэ зиlэу къыдэхъулlар федеральнэ къулыкъущіапіэхэм дазэрыдэлажьэм и фіыгъэкіэ узыншагъэр хъумэнымкіэ Іэнатіэм и Іуэхущіапіэхэм я деж къыщыттехуа щіыхуэмкіэ Іуэхур зэрызэхэдгъэкіарщ. «Ковидым» и лъэхъэнэм, узыфэ зэрыц алэхэм ще эзэ госпиталхэр къыщызэрагъэпэща сымаджэщхэм щІыхуэшхуэ къатехуащ. Ар сом мелуан 800-м нэблагъэрт. КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм иригъэкІуэкІа коллегием сымаджэщхэм я дохутыр нэхъыщхьэхэм Гуэхур утыку кърахьащ икІи къэдгъэгугьауэ щытащ абы къэрал унафэ тредгъэщІыхьыну. ДэІэпыкъуэгъу къызэрытхуэхъуамкіэ фіыщіэ хуэсщіыну сыхуейт УФ-м и Правительствэм, псом хуэмыдэу псалъэ гуапэхэр хужысlэу къыхэзгъэщынут Іуэхур зытетыр зригъащІзу абы и зэфІэхынымкІз зыкъытщі эзыгъэкъуа, Федерацэмкі э Советым и Унафэщі Матвиенкэ Валентинэ. Унафэр къыдагъэкlащ, мы махуэхэм зэгурыlуэныгъэм Іэ щІэддзынущ икіи сымаджэщхэм ахъшэр яІэрыхьэнущ. Абы ди медицинэ ІуэхущІапІэхэр иригъэф октуэжынущ икти адэктэ зэпыу ямыгэу лэжьэну Гэ-

Сабийхэмрэ щ алэгъуалэмрэ я зэщІэхъееныгъэ

тхьэмахуэ блэкіам із тридзащ Сабий- щіыналъэми хэмрэ щіалэгъуалэмрэ я урысейпсо хуейщ зэщіэхъееныгъэр тэмэму гъэлэжьэзэщІэхъееныгъэ къэралым къызэрышызэрагъэпэщам теухуа федеральнэ хабзэм. Абы и лъабжьэщ бадзэуэгъуэм и 20-м «Артек» ныбжьыщІэ центрым щаща унафэр. Ди къэралым и пашэр хахащ а щіалэгъуалэ зэщіэхъееныгъэм и кіэлъыплъакіуэ гупым и унафэщіу.

САБИЙХЭМРЭ щ алэгъуалэмрэ я урысейпсо зэщІэхъееныгъэм и къудамэ ди республикэм зэрыщылэжьэнур хэlущІыІу ищІащ КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек. А Іуэхухэм ар щытепсэлъыхьащ КъБР-м щІалэгъуалэ ІуэхухэмкІэ и министр Лу Азэмэтрэ «НыбжьыщІэхэр хабзэм тету ща-Аслъэнрэ щахуэза зэlущlэм.

Урысейпсо зэщІэхъееныгъэм и республикэ къудамэм и лэжьыгъэр къызыхуэтыншэу къызэгъэпэща хъун папщІэ, къэкІуэну мазэ зыбжанэм Іуэхугъуэ куэд зэфІэтхын хуейщ. Ахэр епхащ зэщІэхъееныгъэм и лэжьыгъэр къызэзыгъэпэщын зыхуным, - къыхигъэщащ КІуэкІуэ Казбек. - зэгухьэныгъэхэм запищІэну.

УФ-м и Президент Путин Владимир Зэрыкъэралу щелэжьынущ абыхэм. Ди жыджэру щызэфІэтхын ным хуэщІа лэжьыгъэхэр.

Республикэм и унафэщІым министрым хуигъэуващ зэщІэхъееныгъэм и щІыналъэ къудамэр къызэгъэпэщыным ехьэлІа Іуэхугъуэхэм жыджэру хэувэну. Зэраубзы-хуамкіэ, Сабийхэмрэ щіалэгъуалэмрэ я урысейпсо зэщ!эхъееныгъэм и щ!ыналъэ къудамэр къызэгъэпэщынымкІэ штабым и пашэу щытынущ Шыпш Аслъэн. Къэрал, егъэджэныгъэ ІэнатІэхэм пэрыту, жылагъуэ Іуэхухэми жыджэру зыкъыщызыгъэлъагъуру ектуркт Шыпшым щталогъуалом ядэлэжьэнымкіи зэфіэкіышхуэ дэлъщ

ІуэхугъуэщІэм къыхашэнущ абы хэлъхьэныгъэ хуэзыщтыну гукъыдэж зитэ цтыху жыджэрхэр. ЗэщІэхъееныгъэм нэхъыбэу хэтынур школакіуэхэмрэ студентхэмрэщ, атіэми Іуэхум къыхыхьэнущ адэ-анэхэри, унэтІакІуэхэри, нэхъыжьыфІхэри. А псори къилъытэу, КъБР-м ЩІалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ и министерствэм и мурадщ республикэм и Іэтащхьэм къыхуигъэува къалэныр тэ-ІэщІагъэліхэр къэгъуэтыным, абы и мето- мэму, и чэзум зэфіихыну, а іуэхумкіэ щіыдикэ, инфраструктурэ лъабжьэхэр уб- налъэм и унафэщіхэм, абы щыіэ жылагъуэ

КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек УФ-м СледствиемкІэ и органхэм я лэжьакІуэхэм я махуэмкІэ ехъуэхъуащ

цІыхухэмрэ зыхуей-зыхуэнык-уэхэр хъумэным, лэжьакІуэхэми ветеранхэми я махуэшхуэмкІэ щІэпхъаджагъэм, экстремизмэм, коррупцэм сохъуэхъу. Узыншагъэ быдэ яІэу, фІыгъуэм япэщ!этыным къыпхуэмылъытэну я гуащ!э щымыщ!эу, Хэкум, республикэм я къэк!уэну халъхьэу я къулыкъум къалэн къыщищІхэр дахэм хузунэтІауэ ирахьэкІ къулыкъум ехъулІэягъэзащіэ, - щыжеіэ КъБР-м и Іэтащхьэм и ныгъэхэр щаіэну си гуапэщ!»

Къэбэрдей-Балъкъэрым

иужьрей лъэхъэнэм къы-

щызэІуахауэ щолажьэ «Зыу-

жьыныгъэм и къежьапіэ»

(«Точка роста») еджапіэ

къыщыгъэлъэгъуахэр

щызэрагъэпэщри

мыинхэмрэ

«ИЛЪЭС къэс бадзэуэгъуэм и 25-м ди къэ- хъуэхъу тхыгъэм. - ФІыщІэ псалъэ щхьэхуэхэр ралым щагъэлъапІэ УФ-м СледствиемкІэ и ор- яхуэфащэщ Следствием и органхэм я ветеганхэм я лэжьакІуэхэм я махуэр. А ІэнатІэм ранхэм, нобэ я шІэныгъэрэ лэжьыгъэ и пІапэрытхэм жэуаплыныгъэшхуэ яхэлъу къэра- лъэкІэ нэхъыщІэхэм ядэгуашэхэм. Си гум лым и хабээ нэхъыщхьэр, Урысеймрэ абы и къыбгъэдэкІыу Следствием и органхэм я

центр куэд. «Егъэджэны бжыгъэр зи лъабжьэ, гумани- щіэныгъэ гуэдзэн щрагъэ- гие» унэтіыныгъэхэмкіэ гъэ» лъэпкъ проектым и тар программэхэмкіэ щіэ- гъуэт апхуэдэ іэнатізу аргуэру ягъуэт щіэныгъэхэр. А центргуэдзэну щыт «Иджырей ныгъэм щыхагъахъуэ Іэнатіэ 24-рэ къызэіутхыну. Псори школ» щІыналъэ Іыхьэм хъуауэ, «Зыужьыныгъэм и зэхэту къапщтэмэ, а илъэсым **и** къежьапіэхэм» къаруущіэ ирихьэліэу ди щіыналъэм лъабжьэу яухуэ ахэр. Къы- къыхалъхьащ республикэм и щылэжьэнуш

къалэ егъэджэныгъэ ІэнатІэм къыкъуажэхэмрэ зэщінубыдэ іуэхущіапіэхэм, щылажьэ курыт школхэращ. «ЗЫУЖЬЫНЫГЪЭМ и къежьапіэ» центрхэр щіыпіэхэм Кіуэкіуэ Казбек. - Дызэрыт егъэджэныгъэ-гъэ- илъэсымрэ абы къыкІэлъысэныгъэ лэжьыгъэм и зы кlуэнумрэ къриубыдэу ди Іыхьэшхуэ зэрыхъуар къыхи- республикэм иджыри къы-«Зыужыныгъэм и щызэјуахынущ апхуэдэ центр ныбжыыщ эхэм «Технологие», къежьапіэхэм» и гуапэу теп- 74-рэ, иджыпсту зэлэжьхэри «Информатикэ»,

хьэ Кіуэкіуэ Казбек. · Нобэ ди республикэм щолажьэ «Зыужьыныгъэм и къежьапІэ» центру 107-рэ. Абыхэм я щІэныгъэм щахагъахъуэ къуажэдэс ныбжьыщІэ мин 32-м щІигъум. Абыхэм екіуэліэну гукъыдэж зиіэхэм къахэхъуэ зэпытщ, СЫТУ жыпіэмэ а центрхэр сэбэп мэхъу щІэблэм ябгъэдэлъ зэфіэкіхэр нэхъ наіуэ къэщіыным, егъэджэныгъэр творческэу егъэкІуэкІыным. Естественнэ-щІэныгъэ,

«Зыvжьыныгъэм и къежьапІэ» центру

205-рэ. Апхуэдэ ІэнатІэхэр еджапіэхэм къызэрыщызэіуахым и фіыгъэкіэ, еджапіэхэм я мылъку-техникэ лъабжьэр зэрырагъэф ак Іуэм къыхэк Іыу, куэдкіэ нэхъыфі хъуащ къуажэхэм щылажьэ школхэм сэлъыхьащ КъБР-м и Іэтащ- хэту. 2024 гъэм ди мурадщ «Физикэ», «Химие», «Биоло-

фознайкэ», «Робототехникэ», «3D-моделированиемрэ программированиемрэ», дизайн», гупжьейхэр,

Хэку лъэпкъыбэм и щІыхьыр нэхъри лъагэу яІэтащ

Кавказыр хъумэным теухуа зауэр 1942 гъэм бадзэуэгъуэм и 25-м ирагъэжьащ

зауэшхуэм стратегие мыхьэнэ нэхъыщуващ. КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек езым и телеграмм-каналым ирилъхьа тхыгъэр а Іуэхум триухуащ.

«УРЫСЕЙМ лъэпкъ куэду зэхэт и цІыхубэм Кавказыр хъумэным теухуа зауэ гуащіэм щытекіуэн яхузэфіэкіащ я зэкъуэтыныгъэ мыкъутэжыным, нацизмэм цІыхугъэншагъэр зи лъабжьэ и идеологиер гъэкІуэдыным я гур етауэ зэрызэуам къыхэкІыу. Кавказыр хъумэным теухуа зауэм щытекІуа ди лІыхъужьхэм я хахуагъэм дэ сытым дежи дрогушхуэ, абыхэм я цІэхэр мыкІуэдыжыну къэралым и тхыдэм къыхэнащ», -етх КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Каз-

2020 гъэм и бадзэуэгъуэ мазэм УФ-м и хъумэным теухуауэ 1943 гъэм советыдзэхэм ирагъэкіуэкіа зауэм нэмыцэ-фашист зэрыпхъуакІуэхэр зэрыщызэхакъутам и махуэ - щыгъэува законым.

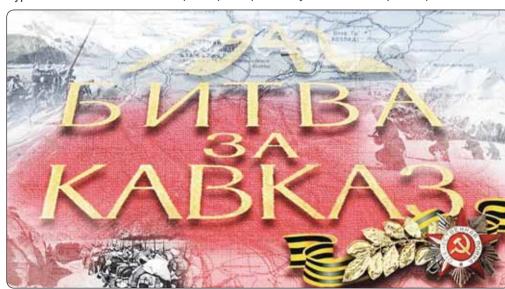
Совет армэм Кавказым къыщихьа текІуэныгъэр Хэку зауэшхуэм зэрыщытекіуам и къежьапізу уващ, а лъэхъэнэм дамыгъэхэр кърадзыхыжри СССР-м и щыщІэдзауэ ди зауэлІхэр зэи къимыкіуэту бийм ебгъэрыкіуащ. Кавказыр ныгъэ иным хуэкіуэу къухьэпіэ лъэныхъумэным теухуа зауэр махуэ 442-кІэ - къуэмкІэ бийм адэкІэ щебгъэрыкІуащ, 1942 гъэм бадзэүэгъуэм и 25-м щегъэ- республикэм мамыр гъащ этригъэужьауэ 1943 гъэм жэпуэгъуэм и 9-м нэ- сыху - екіуэкіащ. Махуэ 900-кіэ Ленин- и лъэныкъуэкіи дэіэпыкъуащ. град къэзыухъуреихьа бийм зэрыпэщІэтам иужькіэ Кавказыр хъумэным теухуа зэпэщІэтыныгъэрщ Хэку зауэшхуэм хиубыдэу зэман нэхъыбэкіэ екіуэкіар.

зыщаубгъуащ. Махуи 100-м щІигъукІэ Курп лъагапіэхэм бийм щыпэщіэтащ Ліыхъужь ціэ лъапіэр къыфіащащ.

Илъэс 80 япэкіэ бадзэуэгъуэм и 25-м 317-нэ фочауэ дивизэр. А зауэ лыгъэм ди зэхаублауэ щытащ Кавказыр бийм красноармейцхэм ящыщу миниблым **щыхъумэным теухуа зауэр. Ар Хэку** щІигъу хэкІуэдащ. Фашистхэм танкыдзэхэр, лъэсырызекІуэ дзэхэр, хьэуа къахьэ дыдэ зиіэ и лъэхъэнэхэм ящыщу рухэр ираутіыпщащ Балъкъ, Бахъсэн, Тэрч псыхъуэхэм зыщызыгъэбыда ди зауэлІхэм. Зауэм и зэманым ди республикэм 175-нэ, 337-нэ фочауэ дивизэхэр, 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шуудзэ дивизэр, апхуэдэу къалэн хэхахэр зыгъэзащіэ часть щхьэхуэхэр, дзэ еджапіэу тіу къызэрагъэпэщащ. Партизанхэм я бэнэныгъэм зиубгъуащ. Республикэм и цІыхухэм къызэрагъэпэща партизан отрядхэр 9-нэ, 37-нэ армэхэм я командованэм пыщауэ зэуащ, ахэр тасхъэщІэххэмрэ диверсантхэмрэ ебэныным жыджэру хэтащ. Зэрахьа ліыгъэм па-пщіэ партизани 145-м орденхэмрэ медалхэмрэ къыхуагъэфэщащ, абыхэм ящыщу цІыху 87-м къратащ «Хэку зауэшхуэм и партизан» медалым и япэ, етіуанэ нагъыщэхэр. Ди зауэліхэр Хэкум, Президентым Іэ щІидзащ Урысейм и лъэпкъ куэду зэхэт цІыхубэм щхьэмызауэл лыгъэм и махуэш - Кавказыр гъазэу къулыкъу яхуэщ энымк э щапхъэу уващ». - къыхигъэщхьэхукІащ Klyэкlyэ Казбек.

> 1943 гъэм щІышылэм и 11-м Совет Армэм бийр Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыналъэм иригъэкъэбзыкlащ. Ди альпинистхэм Іуащхьэмахуэ и щыгум фашист ныпыр щаіэтыжащ. Ди зауэліхэр текіуэ-

Хэку зауэшхуэм и илъэсхэм зэрахьа лІыхъужьыгъэм папщІэ республикэм и цІыхуу мин 12-м щІигъум къэрал наградэхэр къратащ, Къэбэрдей-Балъкъэ-«Лъыгъажэ зауэхэм Къэбэрдей-Балъ- рым щалъхуахэм ящыщу 6-м ШІыхь оркъэр Республикэм и щІыналъэ псоми деным и нагъыщэ псори къыхуагъэфэщащ, зауэл 33-м Совет Союзым и

Егъэджэныгъэм и фіагъыр къэзыіэт іэмалыфі

ди сабийхэм я зэхэщІыкІым, гупсысэм, къэухьым нэхъри зрагъэужьу, - къыхигъэщащ

хэм школакіуэхэр ехъуліэныгъэ яІэу хуагъэхьэзыр олимпиадэхэм, нэгъуэщІ зэзэмылГэужьыгъуэхэм. КъинэмыщІауэ, мыхьэнэшхуэ иІэщ апхуэдэ школхэр еджапіэ нэхъыщхьэхэм япыщіауэ, ресурс центрхэм, нэгъуэщ1 егъэджэныгъэ ІэнатІэхэм ядэлажьэу зэрыхъуами.

«Зыужыныгъэм и къежьапІэ» центрхэм щолажьэ «Ин-

гъэм и къежьапІэ» центрхэм еджэныгъэр щрагъэкіуэкі сабийхэм я гупсысэм зезыгъэужь программэ 500-м Проект лэжьыдизайн. нэсыр я лъабжьэу. Абы щезыгъэхэр», «Геоинформацэ техгъаджэхэм нологиехэр», «Балъкъэр щэнмэлажьэ «КъегъэлакІуэ ныбхабзэм и музей», жьыщІэ», «Журналист ныбджылызыбзэкІэ екІуэкІ те-«ИнджылызыбзэкІэ проектированием и лъабдопсалъэ», «Уэрэд жыдоlэ», жьэр», «Шахматхэр» прог-«Творческэ проектхэр», «Инраммэхэр, нэгъуэщІхэри. форматикэм лъэбакъуэщІэ худоч», «ЗэгъащІэ! Зылъэ-гъэкІ! ГъэзащІэ!», «Спортым ухуэзышэ джэгукІэхэр», «Къэ-

Центрхэм я унафэщІхэмрэ абыхэм я ІэщІагъэлІхэмрэ я зэфІэкІым, щІэныгъэм щыхагъэхъуащ УФ-м Егъэджэгупсыс, щІы, къэхутэ!», «ХиныгъэмкІэ и министерствэм мие калейдоскоп», «Теплъэкъепхауэ лажьэ Егъэджэныгъуэ телъыджэхэр», «Ладья гъэм и мардэщІэхэм зегъэухужь», «Эколог-къэхутакІуэ» жьынымкіэ академием. Абы хэм щіэныгъэщіэ щызэзыгъэгъуэта ІэщІагъэлІхэм иджырей техникэмрэ технологие пэрытхэмрэ хуиту къагъэсэбэпыф, программированием, 3D-моделированием, дизайн-анализым хуэІэжьу щытщ. «Зыужьыныгъэм и къежьапіэ» іэнатіэхэм щекіуэкі лэжьыгъэ псори зэзыгъэуlур КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щіэныгъэмкіэ и министерствэм ЕгъэджакІуэхэм я щІэныгъэм щыхагъахъуэ и

зэмылІэужьыгъуэхэр.

гъэм къриубыдэ́у «Зыужьыны-

ТАМБИЙ Линэ.

adyghe@mail.ru smikbr.ru adyghepsale.ru apkbr.ru 💌 Адыгэ Псалъэ 🖸 Адыгэ Псалъэ

КъБКъУ-м и япэ проректор

«Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетыр мы зэманым зытет лъагапІэм тезыгъэува еджагъэшхуэхэм ящыщщ Балъкъэр Борис Хьэзешэ и къуэр. Москва аспирантурэр къыщиухыу Хэку зауэшхуэми ліыгъэ зэрихьэу хэтауэ абы 1953 гъэм Къэбэрдейм къигъэзэжащ икіи ди республикэм щіэныгъэ Іуэхухэмкіэ и министру илъэси 3-кіэ лэжьащ. КъБКъУ-р къызэјуаха нэужь, ар хъуащ а еджапіэ нэхъыщхьэм и япэ проректор». Апхуэдэ псалъэхэр Балъкъэр Борис гурэ псэкіэ хужиіэрт КъБР-м щІэныгъэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ, филологие щізныгъэхэм я доктор Кіуэкіуэ

ИПЭЖЫПІЭКІИ, къулыкъу лъагэ иужькіи зы-Іыгъахэм къащхьэщыкіыу, Балъкъэр Борис къызыхуэтыншэу зэдихьырт проректорыным пыщіа къалэнхэри щіэныгъэ-къэхутэныгъэмрэ егъэджэныгъэмрэ пыщахэри. Жэмалдин жиіэжу зэрыщытамкіэ, абы и стіолыщхьэм тхылъымпіэхэр сыт щыгъуи Іэмбатитіу гуэшауэ телът. КъыжыІэн хуейщ, бээ щІэныгъэм теухуа тхылъымпіэхэр адрейм екуэдэкіыу дапщэщи зэрыщытар. Жэуаплыныгъэ лъагэ зыпылъ апхуэдэ ІэнатІэ гугъум пэрыту, Балъкъэрым хузэфІэкІащ кавказ лингвистикэм зригъэужьын, гулъытэ нэхъ зыхуэщІыпхъэ Іуэхугъуэхэр къыхигъэбелджылыкіын. А псоми я лъабжьэр абы бгъэдэлъа щіэныгъэ-къэхутэныгъэ зэфіэкіышхуэхэраш, бээм и ээхэлъыкіэр, зэпкърылъыкіэр псэкіэ зыхищІзу зэрыщытаращ.

Балъкъэрыр 1917 гъэм къалъхуащ. Пэщіэдзэ классхэр ехъуліэныгъэкіэ къиуха нэужь, абы еджэным щыпищащ а лъэхъэнэм Налшык дэта Ленинскэ еджапіэ къалэ ціыкіум (ЛУГ). Филологие Іэщіагъэмкіэ щіэныгъэ нэхъыщхьэ зригъэгъуэта нэужь, Борис Москва и щІэныгъэм щыхигъэхъуащ. Хэку зауэшхуэр къызэрыхъейуэ, Борис яхэтащ япэу фронтым Іухьахэм. Ар къалэн хэха иІэу КъуэкІыпІэ Жыжьэм щыІа дзэ гупхэм я тІасхъэщІэхыу, политрукым и къуэдзэу, гупым и унафэщІу щытащ. Офицер хахуэм къигъэлъэгъуа ліыгъэмрэ зэрихьа хахуагъэмрэ папщіэ къыхуагъэфэщащ орденхэр, медалхэр.

Борис 1949 гъэм дзэм къыхэкІыжащ икІи щІэныгъэм зритыжащ. Ди хэкуэгъу щІалэщІэм зэфІэкІышхуэ зэрыкъуэльым гу лъитат еджагъэшхуэ, бээ щіэныгъэлі ціэрыіуэ профессор Яковлев Николай. Ар и щІэныгъэ унафэщІу, абы игъэхьэзыращ «Краткий очерк грамматических особенностей бесленеевского диалекта» и кандидат диссертацэр икіи ар ехъуліэныгъэкіэ Москва щыпхигъэкlащ.

Ди республикэм 1953 гъэм Балъкъэрыр къагъэкіуэжащ икіи щіэныгъэ іуэхухэмкіэ министру ягъзуващ. Зэтраублэжу хуежьагъащІэ Ізнатіэм, дауи, щыкуэдт унафэ тэмэм зытещІыхьын, гулъытэ хэха зыхуэщІын хуей Іуэхугъуэхэр. Псом япэрауэ, Борис яужь ихьащ лъэпкъ ІэщІагъэліхэр гъэхьэзырыным. Апхуэдэу абы мыхьэнэ ин иритырт школхэм егъэджэныгъэр анэдэлъхубзэкіэ щегъэкіуэкіынми. Бзэр лъэпкъым и купщіэр, и гурылъ-гурыщіэхэр къызэрыпІуэтэф, ахэр къэзыгъэлъагъуэ Іэмэпсымэ нэхъыщхьэу къэзылъытэ щІэныгъэлІым иукъуэдият, нэгъуэщі мыхъуми, пэщіэдзэ школхэр анэдэлъхубзэкІэ еджэн хуейуэ. Министр къалэным къыпигъэтІылъ апхуэдэ Іуэхугъуэ инхэр зэрызэфІигъэкІым хуэдэу, Борис иригъэкІуэкІырт щІэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэри. А унэтІыныгъэмкІэ иІэ ехъулІэныгъэ лъагэхэр къалъытэри, Балъкъэрыр 1957 гъэм ирагъэблэгъащ къызэрагъэпэщагъащІэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым егъэджэныгъэ Іуэхухэмкіэ и проректору. Илъэс 20-м щіигъукіэ къызыхуэтыншэу ирихьэкlащ абы дзыхь къыхуащіа а Іэнатіэр, иригъэфіакіуэу, лъэпкъым, абы къыщіэхъуэ щіэблэм я деж щихь жэуаплыныгъэр гурэ псэкІэ зыхищІэу. КъинэмыщІауэ, Борис илъэс куэдкІэ и пашэу щытащ «Знание» республикэ зэгухьэныгъэм, и нэІэм щІэтащ къэралым и еджапіэ нэхъышхьэ зыбжанэм я Шіэныгъэ советхэр къызэгъэпэщыныр, абыхэм я лэжьыгъэхэр зэтеублэныр.

И гъащіэм щыщу ліэщіыгъуэ ныкъуэм щіигъу Балъкъэрым тыхь хуищащ Кавказым щыпсэу лъэпкъхэм я бзэхэр джыным, абыхэм епха къэхутэныгъэ купщафіэхэр егъэкіуэкіыным. Абы и нэіэм щіэту щіэныгъэм къыхыхьащ нобэ ціэрыІуа хъуа Іэщіагъэлі куэд. Борис я унэтіакіуэу кандидат, доктор диссертацэхэр зыгъэхьэзыра шІэныгъэлІхэм я бжыгъэри куэд мэхъу. ЖыпІэнурамэ, абхъаз-адыгэ бээ щ эныгъэм зы Тэщ агъэлі хэткъым, Балъкъэр Борис дэіэпыкъуэгъу зыхуэмыхъуа. ЩІэныгъэлІ щыпкъэр унафэщІт икіи чэнджэщэгъут, унэтіакіуэт икіи рецензентт, оппонетт икІи дэІэпыкъуэгъут. Абы и гъэсэнхэр ехъулІэныгъэ яІэу мы зэманым щолажьэ ди къэралым и щІэныгъэ-къэхутакІуэ институтхэм, еджапіэ нэхъыщхьэхэм, лъэпкъ щіэныгъэм, егъэджэныгъэм, щэнхабзэм хэлъхьэныгъэ инхэр

ЩІэныгъэлі щыпкъэм и псалъэм дапщэщи щІэдэІурт лъэпкъ еджагъэшхуэхэр. Апхуэдэу абы пщІэшхуэ къыхуащІырт зи щІалэгъуэхэми. Борис дапшэши и телъхьэт пэжым, захуагъэм. Абы и дежкіэ нэхъыщхьэр езым жиіэр пхигъэкіыны-ратэкъым, атіэ хэкіыпіэ нэхъыфіыр, пэжыр къэгъуэтынырт. Апхуэдэ хьэл-щэнхэр хэлът унафэщ Балъкъэр Бориси щІэныгъэлІ Балъкъэр Бориси. Ахэрат абы пщІэшхуэ къыщІыщыхуащІыр щІэныгъэ дунейм. Еджагъэшхуэхэу Мещанинов И. И., Серебрянников Б. А., Абаев В. И., Дещериев Ю. Д., Шагъыр А. Къ. сымэ, нэгъуэщІхэми ар къалъытэрт шІэныгъэлІ шыпкъэу, ныбжьэгъу пэжу, къызыхэкІа лъэпкъым папщІэ куэд зэфІэ-

зых адыгэлІ нэсу. Абы и лэжьыгъэхэр тегъэщІапіэ ящіырт хамэ къэрал бээ щіэныгъэліхэу Дюмезиль, Куйперс, Ирку, Пари, нэгъуэщІхэми, къэхутэныгъэщіэхэр щрагъэкіуэкіым деж. Ар зэлэжьа къэхутэныгъэ Іуэхугъуэхэр нэхъ мыхьэнэшхуэ зиізу а щізныгъэм хэтхэм ящыщт. Абы и кандидат лэжьыгъэр зытриухуауэ щытар ипэкІэ зыми гу зылъимыта темэхэт. Абы Борис щызэпкърихат беслъэней адыгэхэм яlурылъ бзэм хэлъ щхьэхуэныгъэхэр. Доктор лэжьыгъэр Балъкъэрым зытригъэпсар адыгэ псоми я фонетикэр джынырщ. А щІэныгъэ лэжьыгъэхэр тхылъ щхьэхуэу къыдэкlауэ щытащ (1950, 1970 гъэхэм). Абыхэм ящыщ дэтхэнэри хуабжьу сэбэпышхуэ яхуохъу бзэм елэжь иджырей егъэджакіўэхэми студентхэми.

Къинэмыщіаўэ, щіэныгъэліым гу лъимытэу къэнакъым бзэ щ эныгъэм и Іыхьэ нэхъ гугъухэр студентхэм нэхъ тыншу зэрабгъэдэлъхьэн хуей Іэмалхэр убзыхунми. А унэтІыныгъэм епха зэреджэ-методикэ лэжьыгъэ куэд и къалэмыпэм къыпыкІащ Балъкъэрым. А пособиехэр ноби сэбэпышхуэ яхуохъу егъэджакіуэ нэхъыщіэхэми студентхэми. Апхуэдэу Балъкъэр Борис елэжьащ псалъэм и къежьапІэр, абы и купсэр, ар зэрызэхэлъыр джыным. Абыхэм триухуащ абы и къэхутэныгъэхэм ящыщ куэд. ЩІэныгъэлі щыпкъэм и гуащ эшхуэ хэлъщ псалъэ 31000-м щ игъу итрэ и тиражыр 5000 хъууэ Москва 1999 гъэм къыщыдэкlayэ щыта «Адыгэ псалъалъэ» тхылъ

Борис хуабжьу гулъытэшхуэ хуищІырт щІэныгъэм къыхыхьагъащІэ щІалэгъуалэр къэхутэныгъэм дегъэхьэхыным. Ар я шІэныгъэ унафэщіу ціыху зыбжанэм ягъэхьэзыращ икіи ехъуліэныгъэкіэ пхагъэкіащ я кандидат диссер-

Профессор Іэзэм гу лъимытэу къэнакъым бзэхэм яку къыдэхъуэ зэпыщІэныгъэм, ауэ щыхъукіэ абы зи гугъу ищіыр зы бээ гупым хэтхэм я закъуэтэкъым, атіэ зэгъунэгъу щіыпіэхэм, щэнхабээ-тхыдэ лъабжьэ зиіэ лъэпкъхэм я анэдэлъхубзэхэри щапхъэу къихьырт. А Іуэху еплъыкіэр абы къыщигъэлъэгъуащ адыгэбзэмрэ осетиныбзэмрэ, адыгэбзэмрэ дагъыстэн лъэпкъхэм я бзэхэмрэ, н. къ. яку дэлъ зэпыщ Іэныгъэхэм епхауэ и къалэмыпэм къыпыкіа къэх\ тэныгъэхэм.

Борис и дэтхэнэ къэхутэныгъэми лъабжьэ хуищІыр щІэныгъэ нэсырат. Абы япэщІыкІэ къызыхуэтыншэу шыгъуазэ зыхуишТырт дэфтэрхэм. абыхэм япкърылъ купщІэм нэсу. Абы и ужькІэт Балъкъэрым лэжьыгъэр щиублэр. А Іуэху бгъэдыхьэкіэр егъэджакіуэ Іэкіуэлъакіуэм, унэтіакІуэ Іушым яхилъхьэрт и гъэсэнхэми. ЖыпІэнурамэ, и лэжьэгъухэми иригъаджэ студентхэми пщіэшхуэ зыхуащі, фіэліыкі зыхуаіэ ціыхут ар. Апхуэдэ лъытэныгъэр абы къихьырт бгъэдэлъ щІэныгъэ куумкІэ, зэфІэкІ инхэмкІэ, гупсысэ шэщіамкіэ, ціыхугъэ лъагэмкіэ. Апхуэдэ хьэлщэнхэм къадэкіуэу ар псэ щабэт, зэхэщіыкі зиіэт, гупцІанэт. А псори къыщигъэсэбэпырт абы и лэжьыгъэм. Проректору щылэжьа илъэсхэм Борис куэд ищащ егъэджэныгъэм и фагъым хигъэхъуэн папщІэ. Абы Іуэхум хилъхьэрт дунейпсо мардэм хуэкіуэ Іэмалыщіэхэр, техникэм иіэ зэфіэкіхэр.

ЦІыхубэм я дзыхь кърагъэзу, еджагъэшхуэр мызэ-мытІзу хахащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм, Налшык къалэ советым я депутату. Апхуэдэу ар хэтащ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым, Налшык къалэ комитетым я президиумхэм.

Балъкъэр Борис Хьэзешэ и къуэр ящыщщ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетыр лъэ быдэкіэ зыгъэува унафэщіхэм, абы щіыхьрэ пщІэрэ къыхуэзыхьа еджагъэшхуэхэм. Адыгэ щІэныгъэлІ щыпкъэм бгъэдэлъа зэфІэкІышхуэм къе эт къызыхэк а лъэпкъым и пщ эр, и нэмысыр. Апхуэдэхэращ лъэпкъыр зэрыгуш-

ЩІэныгъэм и тхыдэм къыхэнэ хабзэщ абы и унэтІыныгъэхэм я зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщІа, зи къэхутэныгъэхэр лъабжьэ быдэ хъуа еджагъэшхуэхэм я цІэхэр. Филологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор, КъБР-м щІэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, Щіэныгъэхэмкіэ Дунейпсо Адыгэ Академием и академик Балъкъэр Борис Хьэзешэ и къуэм и цІэр апхуэдэу къыхэнащ КъБКъУ-м и тхыдэм.

КЪАРДЭН Маритэ.

Мамырыгъэм и щІыналъэ

ем и Фиагдон Ипщэ щІыпіэм бадзэуэгъуэм и 19-м щыщіэдзауэ махуищкіэ щекіуэкіащ «Мамырыгъэм и щІыналъэ» прессэм и япэ фестиваль. Абы хэтащ Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округымрэ Осетие Ипщэмрэ я хъыбарегъащІэ Ізнатізхэм я лэжьакіуэхэр.

- ФЕСТИВАЛЫР зэхэтшэну тедухуат Донбассым и щІыналъэм щекІуэкІ дзэ Іуэхугъуэ хэхахэм и пэ къихуэу, - жиlащ зэlущlэр къыщызэјуихым Осетие Ищхъэрэ - Аланием Печатымрэ хъыбарегъащІэ ІэнатІэхэмкІэ и комитетым и тхьэмадэ Фидаров Юрий. - Абы и фІэщыгъэр нэхъ пасэу къэдгупсысами, нобэрей махуэхэм поджэж - аращ мыхьэнэшхуэ иІэу къыщІэтлъытэри. Ди зэхуэсым и мурад нэхъышхьэш дызэкъуэту, дызэгурыІуэу, ди Іуэху еплъыкІэхэмрэ ІэзагъымкІэ дызэхъуажэу сыт хуэдэ къэхъукъащІэми дыбгъэдыхьэну, ди щІэджыкІакІуэхэм, радиом едаlуэхэм, телевизор еплъхэм, интернетыр къэзыгъэсэбэпхэм я пащхьэ пэжыр итлъхьэну, терроризмэмрэ экстремизмэмрэ зэгъусэу зыщытхъумэну.

Фиагдон Ипщэм дэт «Ро-

хуищми къриубыдэу къыщыпсэлъащ Урысей Федерацэм и Президентым и деж лъэпкъ зэхущытыкІэ- тэ, политолог, Кавказ геоза ветров» пансионатым хэмкlэ щыlэ советым хэт, политикэ клубым и сек-

«Гильдия межэтнической журналистики» щІыналъэхэм зэдай зэгухьэныгъэм и президент Лянге Маргари-

ретарь-координатор Амелинэ Янэ, ЩІалэгъуалэм Іуэху зэІумыбзхэр зэрыхапщэ Іэмалхэр зыдж центрым и унафэщІ Шиллер Вадим сымэ, нэгъуэщІ

Фестивалым жыджэру хэташ икlи я lyэху еплъыхэтащ икій я іуэху епльы-кіэхэр къыщаіуэтащ «Адыгэ псалъэ», «Заман» газетхэм я редактор нэхъыщхьэхэу Жыласэ Заурбэчрэ Конаков Хьэсэнрэ. Абыхэм къызэхуэсахэр щыгъуазэ ящІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и хъыбарегъащІэ ІэнатІэхэм я лэжьыгъэр зэрыубзыхуа щыкіэм, зэгурыіуэрэ зэ-дэіуэжу лъэпкъхэр зэрыщы-

Іэщіагъэлі ціэрыіуэхэр.

зэдэпсэум. Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округымрэ Осетие Ипшэмрэ я хъыбарегъашІэ Ізнатізхэм я лэжьакіуэхэр къыздрихьэлІа «Мамырыгъэм и шІыналъэ» прессэм и япэ фестивалым ипкъ иткіэ зэпеуэ зэмыліэужьыгъуэхэр екіуэкіащ. Абы щытекІуахэм саугъэт лъапІэхэр хуагъэфэщащ.

Фестивалым и ещанэ махуэм абы хэтхэр дзэ ІэщІагъэліхэм хуагъэзащ икіи я чэнджэщхэм ирагъэдэіуащ. Ахэр хуэунэтіат псэзэпылъхьэпіэ щытыкіэм иту журналистым и къалэнхэр щигъэзащІэкІэ зэрызихъумэжыну Іэмалхэм.

Купщіафізу икіи гукъинз-жу екіузкіащ Осетие Ищхъэрэ - Аланием и Фиагдон Ипщэ щІыпіэм щыІа зэіущІэхэр. ЗэгурыІуащ «Мамырыгъэм и щІыналъэ» прессэм и фестивалым хуэдэ зэхүэсхэр илъэс къэс къызэрагъэпэщыну

ХЬЭТАУ Ислъам.

Лэскэн акъужь

ЯІэщ къуажэ къэс нэщэнэ зырыз. Ди къуажэу Лэскэн 2-нэм и нэщэнэфІхэм ящыщ зыщ «Лэскэн ди гъунэгъухэм. акъужь» зыфіаща жьы щіагъуэр бадзэуэгъуэ ма- ин дэ къытхуэхъурт пшапэ зэм и кіыхьагъкіэ жэщ къызэрыщепщэр. «Сыт ар зищіысыр, зытеухуари сыт?» жаlэнкlэ мэхъу зымыщІэхэм.

COBET лъэхъэнэм ди совхозыр нэхъыбэу зэлэжьу щытар пхъэщхьэмышхьэрэ хадэхэкІрэт. Арат къуажэ дыхьэпІэм деж «Плодово-овощной совхоз Лескенский» жиІэу тратхауэ щІыщытари. Жылэдэсхэр, есэжауэ, хадэхэпхъэщхьэмышхьэмрэ фІыуэ зэрахьэрт. Совхозым и экономикэм нэхъыбэу зезыгъэужьри ахэрат. Псы щІэгъэлъадэм, пэжым фыхуеймэ, иужь къыщешхыным дыпэплъэу, уафэм дыдэплъейуэ десати.

Ди къуажэр жьэгъущІэс зыхужаІэхэм ящыщщ. Абы къыхэкІычи, илъэсым хүэкъехтэмэ. Гъавэр дахэу къэкІырт, Іэзэуи зэрахьэрт. Арщхьэкіэ, и Іухыжыгъуэр къыщыс бадзэуэгъуэ-шыкъэхъурт. Ди гъунэгъу къуажэхэм ящыщу псы щІэзымыгъэлъадэхэм я хадэхэкІыр яфІисыжырти, гъавэу къытрахыр мащІэ дыилъэс къэс япэ увыпІэр къуэдийр. Аракъэ, Алы-

районым къыщихьырт. Сыт фи Іэмалыр? Фэ щэху гуэр фијэщ, - жајэрт

Пэжт ар. ДэІэпыкъуэгъу

зэхэүэгъуэм къуршым къыщежьэу, Лэскэн псыр зыдэубыда и тіуащіэмкіэ жэщ псом и кіыхьагъкіэ къех акъужьыр. Махуэм дыгъэ гуащіэм зэфіигъэліа къэ-[°] къызэфІэувэкІ́ыгъэхэр жауэ нэху къекІырт. Губгъуэм лэжьакіуэ дэкіа ціыхубзхэм ягъэщІагъуэрт хьэсэр пщыхьэщхьэм къызэрагъэнамрэ пщэдджыжьым къызэрыщІидзыжамрэ зэрызэтемыхуэр, гуф І эуи еплъхэрт. Ар акъужьым зэрикъарур, зэрифІыгъэр я фІэщ хъуртэкъым.

«Алыхьым и фІыщІэщ», къызыпхагъэјукІт лэжьакІуэхэм. «ТхьэлъэІу дывдызэрит щыІэтэкъым, уэшх гъэщІ», - жаІэрти, хэт сыт къахьынуми зытраугуа-

шэрт. Апхуэдэу махуэ бжыгъи кІуэрт, цІыхухэм къыхуагъзува я къалэнри щІигъуу ягъэзащІэрт, ахъшэфіи зэу, ику иту, уэшхыу милли- къахьырт. Апхуэдэ жумарметр 900-м нэблагъэ къы- тыгъэм, Тхьэшхуэм иужькъахьырт. Апхуэдэ жумарщошх. Ар мащІэкъым, а кІэ, дыхуэзышэу щытари, псыІагъэр ущыхуейм деж ноби зи фіыщізу къэлъытапхъэри километр 30 нэхъ тпэмыжыжьэу ипшэкІэ къыщыдбгъэдэт къуршхэрщ. Зи гугъу тщІы тІуащхьэу!у мазэхэм уэгъум «и щ!эм къедзауэ, ди пщэк!и щхьэр къыщи!эт» куэдрэ дибгъук!и щы!э къуажэхэм Лэскэн акъужьыр я хьэсэхэм ихьэртэкъым. Ар къызыхэкІри Лэскэн псыхъуэм и зыгъэзэкІэрш. Акъужьым ди деж къэса дэт. АтІэми, ди совхозым нэужькІэт тафэм зыщиу-

♦1981 гъэм Къэбэрдей-Балъ-

къэр къэрал мэкъумэш ака-

демиер къызэlуахащ. Иджы

ар Къэбэрдей-Балъкъэр къэ-

рал мэкъумэш университетщ.

♦1991 гъэм Къэбэрдей-Балъ-

къэрым щагъэуващ прези-

♦1924 гъэм къалъхуащ адыгэ

усакіуэ, драматург Чуякъуэ

♦1928 гъэм къалъхуащ Со-

циалист Лэжьыгъэм и ЛІы-

хъужь Іэбубэчыр Нажмудин.

♦1936 гъэм къалъхуащ меди-

цинэ щіэныгъэхэмкіэ доктор,

КъБКъУ-м и профессор Що-

♦1940 гъэм къалъхуащ Адыгэ

Республикэм и цІыхубэ

тхакіуэ, УФ-м щэнхабзэмкіэ

дент къулыкъур.

махуэ Алексей.

Джэфар.

хьым фІыуэ укъилъагъумэ! КъыщехкІэ, езым и щІы-Іагъэм нэмыщІ, къуэм зыщызыхъунщІэ псы цІыкІум и сыхъэ-бахъэри къыздрихьэжьэрэ уэсэпс псыІагъи абы хэлъыжу къытхуокІуэ зи гугъу тщІы акъужьыр нобэр къыздэсми.

Пэжщ, ди акъужьым упэувкій утекіуэнукъым. СощІэж, школым япэ классым сыщыкІуауэ щытар - Хэку зауэшхуэр щиуха 1945-нэ гъэм щіымахуэ хъуауэ школым дыкіуэн хуейт. Курыт еджапіэр къуажэкум итт, дэ къуажэкІэм дыщыпсэурти, километрым нэблагъэ зэпыдупщіын хуейт. Акъужьыр кърихухырт, дэ къыджьэхэпыджэу. Ар апхуэдизу ткІыбжьти, ди нэкІухэр щІыІэм исырт, ди шэкъалъэм итхэр щтауэ школым дынэсырт. Ди набдзэхэм сытхъу трищІэрт, сабий куэдым ди нэхэр узырт, а зэманым халъхуахэм куэд къахэкІтэкъым жьэн уз зимыІэ. Абы щыгъуэ щІыІэр градус 20 - 25-м нэсырти, абы акъужьыр хыхьэжамэ, икъукіэ къыттехьэлъэрт тщыгъа щІагъуэ зэрыщы мыІари абы къыхэгъэхьэжи... Ар ди сабиигъуэм теу хуауэ ноби ди гукъинэжщ. Дауэ щымытми, къуажэ

дэсхэм дежкІэ акъужьыр щхьэпэщ. Бадзэуэгъуэ жэ щыр щіыіэтыіэ ещі, къэкіы гъэхэм сэбэт яхуохъу. АтІэ ми, зи зэран къыдэкІын жьышхуэ къуршхэм къа щхьэщыкlыу ди деж къэ-сыркъым. А псом къадэкіуэуи, сыту фіыт ди щіыпІэм и дахагъэр хъумэн, и къабзагъэм кІэлъыплъын зэрыхуейр псоми къыдгурыІуэу щытамэ. ИтІанэ, ди щІыпіэ дахэр къыхахыу къащІэхъуэм псэупІэ яхуэзыщіа мыпсэужхэри абыкіэ арэзы къытхуэхъунт.

Дэ иджыри диІэщ къуа Ерокъуэмрэ жэхэү деймрэ я кум дэт «Дзэл къэб» зи фіэщыгъэ щіыпіэ дахэр. Ар къзунэхунымкІи фІыщІэ зылъыгъэсыпхъэр Лэскэн псыр аращ, къыдэгъуэгурыкіуэ акъужьыр и гъусэу. Сыту жыпІэмэ, акъужьым бадзэ, аргъуей, гъудэ щигъэІэркъым, езы псыри къабзэщ, щіыіэтыіэщ. И іуфэм дзэл жыг инхэр къы щокіри, зыщыбгъэпсэхункіи щІыпіэ екіущ.

Ди щэху псори нобэ жытІэнкъым. Къ̀ыкІэлъыкІуэ хъыбархэми иужькІэ фыщіэдгъэдэіунщ.

УЭРКЪУАСЭ Владимир

Лэскэн 2-нэ къуажэ

къалъхуащ

КъБР-м щІыхь зиІэ и артисткэ КІэнэті Лидэ. **♦1952 гъэм** къалъхуащ адыгэ тхакіуэ, филологие щіэныгъэдоктор, щіэныгъэлі, Адыгэ Республикэм щІыхь зиІэ и журналист Къуиикъуз

гъэм

♦ 1947

Асфар. Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ, пІалъэ-піалъэкіэрэ уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градус 20 - 21-рэ, жэщым градус 17 - 18 щыхъунущ.

> *Зыгъэхьэзырар* **ЖЬЭКІЭМЫХЪУ** Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

ипэкІэ уи нэр зэтех.

Лъэхъуэщым къыщыхутэнкіэ мэхъу

Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыІэмрэ республикэ МВД-мрэ я лэжьакІўэхэм коррупцэм пыщіа щіэпхъаджагъэхэм япэщіэтыным хуэгъэза лэжьыгъэхэр зэщіыгъуу щрагъэкіуэкіым къыщіагъэщащ Урысей МВД-м Май къалэм щи э къудамэхэм ящыщ зым и унафэщіым зэхищіыхьахэр.

ЯІЭ хъыбарымкіэ, ар пыщіащ іульхьэ къеіыхыным Урысей Федерацэм и гражданствэ къратын папщІэ зыуэрым ахъшэ къыІихауэ ягъэкъуаншэ.

Урысейм СледствиемкІэ и комитетым СледствиемкІэ и управленэу КъБР-м щыІэм и Май къудамэм уголовнэ Іуэху къиІэтащ, абы УФ-м и УК-м и 290-нэ статьям и 5-нэ Іыхьэм и «б» пунктым къыщыхьа щІэпхъаджагъэ илэжьауэ къалъытэу. Хабзэм къызэригъэувымкіэ, апхуэдэ щіэпхъаджагъэ зылэжьар илъэс 12-м нэскіэ ягъэтіысынкіэ мэхъу.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и дзэ комиссариатым къыбгъэдэкіыу

Ди Хэкур, ди къуэш Украинэр, абыхэм я цІыхухэр узэвэгъуэхэм хэмытын, шэкъэуэжхэм зыщагъэпщкІуу ахэр махуэ къэс щІыунэхэм имысын папщІэ дэтхэнэ цІыхухъу нэсми и къалэнщ Іэщэ къищтэу и щІыналъэм, и Хэкум, и унагъуэм я хъумакТуэу увыну

КЪАПЭЩЫТ къалэнхэм я куэдагъкіи, я зэфіэкікіи пэлъэщын зауэліхэмкіэ Ипщэ дзэ округым и частхэр къызэрагъэпэщын папщІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Респуб ликэм и дзэ комиссариатхэм мы зэманым къыхах Украинэм щекіуэкі операцэ хэхам хэтын папщіэ контракткіэ . дзэм къулыкъу щызыщІэну хуейхэр.

Украинэм шрагъэкіуэкі дзэ операцэ хэхам хэтын папщіэ контракткіэ дзэм хыхьэну хуей псори зэдыщіэкіыу къащтэркъым. Апхуэдэ лъэГукГэ комиссариатхэм зыхуагъэзэну хуитыныгъэ яІэщ мы къыкІэлъыкІуэхэм:

- зи ныбжьыр нэсу дзэм ираджахэм ящыщу щІэныгъэ нэхъыщхьэ, профессиональнэ курыт щіэныгъэ зиіэхэм; - зи ныбжьыр нэсу дзэм яшахэм ящыщу мазищ нэхърэ мынэхъ мащІэкІэ къулыкъу зыщІахэм;

- запасым щымыіэ, Росгвардием, разведкэм, Федеральнэ хъумакіуэ къулыкъущіапіэм, нэгъуэщі апхуэдэ оранхэм къулыкъу щызыщІэ цІыхухъухэм;

 запасым ягъэкlуа щІалэгъуалэм; - щІэныгъэ нэхъыщхьэ зиІэ, запасым хамытха цІыхухъу-

- дзэ еджапІэхэм я студентхэм.

Дзэ къулыкъум нэхъ къозэгъ зи ныбжыыр илъэс 50-м щІимыгъуахэр, апхуэдэу зи ныбжьыр нэсу дзэ къулыкъур езыхьэкІахэм ящыщу зи узыншагъэр тэмэмхэр е зи узыншагъэм дагъуэшхуэ имыІэхэр. Суд унафэкІэ тралъхьа

гезырыр япшынамэ, апхуэдэхэм контракткіэ дзэм хыхьэн папщІэ ар зэран къахуэхъунукъым. Украинэм, Луганскэ ЦІыхубэ Республикэм, Донецкэ ЦІыхубэ Республикэм я щІыналъэхэм щыщыІэм деж ират улахуэ нэхъыщхьэхэр:

рядовоим (1 т.р.) - мазэм сом мини 168-м щыщіэдзауэ; рядовоим (2 т.р.) - мазэм сом мини 173-м щыщіэдзауэ; ефрейторым (3 т.р.) - мазэм сом мини 179-м щыщіэ дзауэ;

сержант нэхъыщІэм (4 т.р.) - мазэм сом мини 188-м цыщІэдзауэ;

сержантым (5 т.р.) - мазэм сом мини 192-м щыщ эдзауэ; сержант нэхъыжьым (6 т.р.) - мазэм сом мин 203-м старшинам (7 т.р.) - мазэм сом мин 208-м щыщ эдзауэ;

прапорщикым (8 т.р.) - мазэм сом мини 196-м щыщ1эпрапорщик нэхъыжьым (9 т.р.) - мазэм сом мин 210-м

щыщІэдзауэ; лейтенантым (10 т.р.) - мазэм сом мин 222-м щыщІэ-

Адэкіэ, контракткіэ къулыкъум хыхьам зэхэуэхэм къыхэкlыжа нэужь «Дзэ зэпэщlэтыныгъэхэм я ветеран» статусыр ират, абы и бынхэм хуитыныгъэ ягъуэт экзаменхэр ямыту вузхэм щІагъэтІысхьэ проценти 10-м хагъэхьэнымкІэ, апхуэдэу экзаменхэр ямыту икІи конкурсхэм хэмыту суворовскэ еджапіэхэм, кадет еджапіэхэм, дзэ еджа-

піэхэм щіэтіысхьэнымкіэ. КонтракткІэ дзэм хыхьэну хуей псори къагурымы уэкэмкіэ щыщізупщіз хъунущ езыхэр щыпсэу щіыпізхэм щыІэ дзэ комиссариатхэм, апхуэдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и дзэ комиссариатым.

Урысей Федерацэм Украинэм щригъэкіуэкі дзэ операцэм езыхэм я фіэфіыныгъэкіэ хэтыну хуейхэри къыхах

«БАРС» уней дзэ компанием зэпымыууэ къыхех Украинэм щрагъэкіуэкі дзэ операцэ хэхам езыхэм я фіэфіыныгъэкІэ хэтыну хуейхэр. Ар хуэныкъуэщ ІэщІагъэлІ зэмылі эужьыг туэхэм. Мы компанием хыхьэным пыщіа тхылъымпіэ Іуэхухэр нэхъ псынщізу зэфіокі. Нэхъыщхьэ дыдэр апхуэдэ ціыхур дзэ къулыкъум зыкіи пымыщіауэ, «статья хьэлъэхэмкіэ» суд трамыщіыхьауэ щытынырщ, и узыншагъэкІэ хуэкІуэнырщ.

«БАРС» компанием езыхэм я фІэфІыныгъэкІэ къулыкъу щызыщІэхэм мазэ къэс сом мин 200-м щыщІэдзауэ сом мин 300-м нэс ират. Апхуэдэу зэ тыгъуэу ахъшэ хухах УФ-м и Президентым и Указ №98-м ипкъ иткІэ.

Езыхэм я фІэфІыныгъэкІэ дзэм хыхьэну хуейхэр къагурымыІуэхэмкІэ щыщІэупщІэ хъунущ езыхэр щыпсэу щіыпіэхэм щыіэ дзэ комиссариатхэм е Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и дзэ комиссариатым.

Дунейм щыхъыбархэр

Гъавэр къишыным теухуауэ

Урысейм, Тыркум, ООН-м, Украинэм я лыкіуэхэр зэгурыІуащ иужьрейм и гъавэр тенджыз Фіыціэмкіэ къишыным теухуауэ.

ИСТАМБЫЛ абы теухуауэ щрагъэкІуэкІа зэхуэсым хэтащ ООН-м и секретарь нэхъыщхьэ Гутерриш Антониу, Тыркум и президент Эрдоган Реджеп Тайип, Урысейм зыхъумэжыныгъэмкІэ и министр Шойгу Сергей, Украинэм инфраструктурэмкІэ и министр Кубраков Александр. Іэ зытрадза зэгурыІуэныгъэм къыщыгъэлъэгъуащ абы махуи 120-кІэ къару зэриІэнур, адэкІи къыпащэнуи Іэмал зэраГэнур.

кхъухьхэр къэпщытакІуэ гуп хэхахэм я нэІэ щІэтынущ, абыхэм хуит ямыщі хьэлъэхэр, ціыхухэр кърамышэкіын хуэдэу. Ахэр Тыркум и щІыналъэм щыІэнущ икІи зэгурыІуэныгъэ зэзыщІылІа лъэныкъчипліми я ліыкіуэхэр абы хэтынущ. Кхъухьхэр тенджызым шынагъуэншэу щызекІчэным хуэгъэпса хабзэхэр ткІийуэ ягъэзэщІэнущ.

Псым убыдыпІэ иІэкъым

Уэшхышхүэ Сочэ къалэми и Іэгъуэблагъэхэми къыщешхащ махуищкіэ. Абы къалэдэсхэри зыгъэпсэхуакіуэ кІуахэри гужьеигъуэ хэзыдза шытыкіэ шынагъуэ къишащ икІи, нэхъ гуауэрщи,

цІыхуи хэкІуэдащ. УЭЛБАНЭ кІыхьым и Іэужьхэр апхуэдизкІэ узыгъэгузавэ хъуати, къызэрымыкІуэ шытыкІэм и хабзэхэр щагъэу-

Украинэм кІуэ е къикІ вын хуей хъуащ Сочэ. Къалэ ♦1936 уэрамхэр, къуршыпс уэр щеукІуриех псыхъуэм хуэдэ хъуат. Псыдзэ ІзубыдыпІзншэр, жыгхэр, пкъохэр я лъабжьэр къыдэкІуэу къритхъыурэ, ухуэныгъэ куэдым зэран яхуэхъуащ, абы гъуэгухэри автомашинэхэри зэтрикъутащ, Къалэдэс нэхъыжьхэм зэрыжаіэмкіэ, апхуэдэ къэхъукъащІэ я гъащІэм къриубыдэу

vнафэшI

щалъэгъуакъым мыбы. «Къалэм къыдэуа псым, шэч хэмылъу, хэщІыныгъэ куэд къихьащ, ауэ псом хуэмыдэу зэран зыхуэхъуар абы и Іэщын Руслан. Іыхьэ нэхъыщхьэрщ. Уэшхыр теури, псыри жэщінжащ, къалэр догъэкъэбзэж. Иджыпсту доубзыху зи мылъку зыфІэ-

Бадзэуэгъуэм и 26, *гъубж*

Копайгородский

махуэщ

гъэм къалъхуащ рагъэпэщащ. тхыдэдж-архивист, КъБР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ Опрышкэ Олег

♦ 1946 къалъхуаш гъэм КъБР-м и цІыхубэ усакІуэ, КъБР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиіэ и лэжьакіуэ Бицу Ана-

♦1954 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакіуэ, КъШР-м и Травительствэм и унафэщІу щыта Къардэн Алик. **гъэм** къалъхуащ

КъБР-м щІыхь зиІэ и артист

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ, пІакІуэдахэм дазэрыдэІэпыкъуну лъэ-пІалъэкІэрэ уэшх къы-Іэ́малхэр», - жиІащ къалэ́м и щешхынущ. Хуабэр махуэм щІых́ь ́зиІэ и лэжьакІуэ **Чуя**градус 24 - 25-рэ, жэщым гра- къуэ Инус.

Бадзэуэгъуэм и 27, *бэрэжьей*

дус 16 - 17 щыхъунущ.

♦Эсперантэ бзэм и дунейпсо ♦1922 гъэм Адыгей автообластыр

Уи жьэр зэтепхын

ущиещ Диныр

Унафэ, зызыщыдзеипхъэ, къохъулІэну

узыщІэхъуэпс, пэжыжьэ ухъуну узыщыщтэ

гуэр жыпlэми, армырми Алахьу Лъагэу Лъапlэм и псалъэ псори наlуэ къыщыхъур

дэнэ деж жыпіэмэ, и тхылъ лъапіэмрэ и

Лыкіуэ махуэмрэ я дежщ. Алыхь Лъапіэм

къыбгъэдэк дэтхэнэ зы Іущыгъэри, дахагъэри, фІыгъуэри, Іуэхущ афэри на у къыщыхъур дэнэ деж? Е Алыхьталэм и пса-

лъэ Къуріэным, е абы и Ліыкіуэ лъапіэ Бе-

гъымбарым и дежщ. Аращи, мис, а тlум -

Алыхыу дыкъэзыгъэщlам и тхылъ лъапlэмрэ Абы и Ліыкіуэ махуэу Алыхым и щэлатымрэ

сэламымрэ зэхам гурэ псэрэкіэ ущіэхъуэп-су уабгъэдэтмэ, Алахьу Лъагэу Лъапіэм

жаlэу япэ ирагъэщу, е пэж дыдэу езым и

акъылкіэ, и Іущыгъэкіэ, и хахуэныгъэкіэ

къилэжьу. КъурІэным, псалъэм папщІэ, «зи

фІэщ мыхъухэм я пашэхэр» жеІэри къыхо-

хуэ. «Іэиммэтил куфр». А зи фІэщ мыхъу

дыдэхэми пашэ яІэщ. Аращи, апхуэдэ дыдэу

муслъымэн Іуммэтми ипэ ища, пашэ яхуэхъу

цІыху яхэтхэщ. Дунейр къызэриухуэрэ

апхуэдэщ. Къемэт махуэр къэсыхукІи

апхуэдэнущ. Hтlэ, а муслъымэнхэм я па-

шэхэми, жи, мис апхуэдэу гурэ псэкІэ фаб-

гъэдэт. Фэ къывэхъулІэм ещхьу, фІы къайхъулІэным фыщІэхъуэпсу. Абыхэм

къайхъулІа фІыгъуэр фэ къывэхъулІам хуэдэу къэвбжу, ффіэфіу, ффіэдахэу. Абы-

хэм фІы ялэжьмэ, ар фи щхьэ Іуэхум нэхърэ

лъэни къыхэмыкІыу. «Уа, зиусхьэн! Уа, щхьэ-

махуэ! Уа, Алыхьым фІыр зыхуищІэн! Мис мы Іуэхур захуэу пІэрэ? Пэжу пІэрэ? Зэ укІэ-

лъыплъыжамэ, нэхъыфІт! Зэ учэнджэщэжа-

мэ, нэхъыфІт!» - жыпІэу, апхуэдэу сыт и лъэ-

фіы яхузэфіэкімэ, гурэ псэкіэ уфіэфіу уахущытыныр мис мы хьэдисым къыдгури-

гъэІуэну зыхуейхэм, и унафэхэм язу аращ.

Щхьэщегъэлъэфу щымыту, пэж дыдэу фи

Нэгъуэщ хэт апхуэдэу дызыхущытынур?

лахь, сэ сымуслъымэнщ!» - жиІэу, Алыхьым

жызы!эм пщ!э хуищ!у, «сэ сымуслъымэнщ»

жиГэу, Алыхьым и сэламыр къывэзых дэт-

хэнэ зыми апхуэдэу фыхущыт. Ущие щы-

тыкіэм фиту, фіы къехъуліэмэ, фэ къывэ-

хъуліам хуэдэу фыщыгуфіыкіыу. Мыхъу-

мыщіагъэ къащыщімэ, фэ къыфщыщіам

хуэдэ дыдэу фи гум щІыхьэу, фи жагъуэ

хъууэ, фи гум, фи псэм къыбгъэдэк ыу фа-

Псалъэ зырызыххэу къыубжмэ: «Іэд-дину

нэсихьэ(т). Диныр - ущиещ. Алыхьталэм

папщіэ, Абы и тхылъ лъапіэм, и Ліыкіуэ лъа-

пІэм, муслъымэнхэм я пашэхэм, дэтхэнэ зы

муслъымэнми папщІэ». ЩхьэгъэпцІэжи

хэмыту, Іуэхур нэгъуэщІыпІэкІэ шэн, тІэкІу

зыщхьэдэгъэ ухын, хьэлъэр уи щ ыбым ихын

- мис апхуэдэ бгъэдыхьэкІэ хэмыту, пэж

дыдэу уи гъащІэм ухэплъэжрэ, уа, си гъа-

щІэм а нэхъ сызыщыгуфІыкІауэ къызэ-

хъулІар сыту пІэрэт жыпІэу уегупсысмэ, мис

мыр къызэхъулат жыхуэпіэ дэтхэнэ зы Іуэху-

гъуэми узэрыщыгуфІыкІауэ щытам ещхьыр-

къабзэу, апхуэдэу Алыхьу Лъагэу ЛъапІэм

къыдбгъэдилъхьахэм, и тхылъ лъапІэмкІэ

къыджи ахэм, и Лык уэ лъап јэр ди щапхъэу

дигъэлъэгъуахэм, абыхэм я лъэужьыр зыху

ди пашэхэм, итІанэ муслъымэным псоми

хэгъэщхьэхукІ зыри щымыІэу, цІыкІум деж

къыщыщІэдзауэ иным деж нэсыху ущие

щытыкІэкІэ уахущытыфмэ, фІы къайхъу-

ліэмэ, ущыгуфіыкіыу, я жыіэр кіуатэмэ,

наІуэ къэхъумэ, цІыхубэм ялъэІэсмэ, ар

цІыхухэм къапкърыщу, къахэщу хъумэ, а

нэхъ узыщыгуфІыкІ Іуэхугъуэр мис арауэ

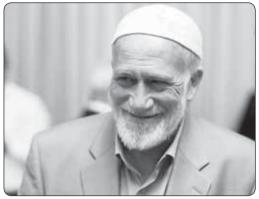
упсэуфмэ, мы хьэдисым жиlар бгъэзэщlа-

Густаз ГУЭЩОКЪУЭ Абдул-Бакъий,

Тыжьей (Кыщпэк) хъутІбэм щыщ.

лъымэнми!

апхуэдэ дыдэу убгъэдэта мэхъу.

Адэкlэ сыт жаlэу щеупщlым, «уэ ли lэим-«Іэд-дину нэсихьэ(т)» - аращ Бегъымбар ъапlэу Алыхьым и щэлатымрэ сэла-хэм я пашэхэм». Дэтхэнэ зы цlыхубэ зэхэтлъапІэу Алыхьым и шэлатымрэ сэламымрэ зэхам хьэдисым щыжиlэр. «Диныр нэсихьэту аращ». ми lэмалрэ фlэкlыпlэрэ имыlэу, япэ ищ гуэр къахокl. Е а цlыхубэм езым пхуэфащэщ

«НЭСИХЬЭТ» псалъэм «ущие» жиlэу къокі. Зыр зым еущиен. «Еущиен» жыхуиіэр дауэ къызэрыбгурыіуэнур? Ціыхум фіы къехъуліэну, ар фіым хуэкіуэну ухуейуэ, «уа, мыр фіыщи, мыпхуэдэу дыгъэщі», е «мыр мыхъумыщІэщи, мыпхуэдэу думыгъэщІ» жыпІзу, чэнджэщ щІыкІзу фІым зэрыхуэпшэн псалъэ жепІэнращ. Мы «ущиер» ауз сытми псалъэм къыдэкlуэу жыпіэ гуэру, къыпфізіуэхуи хуэдэу, къыпфізмыіуэхуи хуэдэу, щхьэщегъэлъэфу, щхьэщыгъэцІэфту, ІэхъуэгъуэтегъэкІыу зэрыщымытыр, гумрэ псэмрэ къазэрыбгъэдэкІыр къыбгурыІуэу. Уи фІэщ дыдэу «къехъулІарэт» жыпІзу ущІзхъуэпсу, мис апхуэдэущ жепІэн зэрыхуейр.

Ущиер зищіысыр къагуригъаіуэу, «нэси-хьэт» псалъэр зэпкърихыжащ Бегъэнмбар лъапізу Алыхьым и щэлатымрэ сэламымрэ хъунщіи, дэуеи, дэлъеи, я щіыбагужы псэзэхам. «Диныр - ущиещ» яжриlа нэужь, къе-упщlахэщ. «Уа, Алыхьым и ЛІыкіуэ лъапіэ! Сытым теухуа ущие? Сытым хуэгъэза ущие? Хэт дызэущиенур? Ущие хущытыкlэкlэ хэт дызыхущытынур?» - жаlэри. «Лиллахьи», къажриlащ. «Алыхыу дыкъэзыгъэщlам мис ныкъуэкlэ къапщтэми, фlы къайхъулlэмэ, апхуэдэу фыхущытын хуейщ».

Дэ Алыхьу дыкъэзыгъэщ ам деущиену, «Ялыхь, мыр мыпхуэдэу щІы!» жытІэну апхуэдэ увыпіэ дыщимыткіэ, сыт Алыхьу дыкъэзыгъэщІам хуэгъэзауэ ущие щытыкІэм гум, фи псэм къабгъэдэкІыу, муслъымэндитыным къиквыр жыпіэмэ, ари а нетіэ хэм я пашэхэми гуапэу, гъунэгъуу фахущыт жыхуэт аращ. Іэхъуэгъуэтегъэк ыу, щхьэщы- жи ізу аращ. гъэціэфту, хъумэ зыфі, мыхъумэ, фіиті жиlэу щымыту, Алыхьу дыкъэзыгъэщlам «Муслъымэнхэм псоми». «Іэлхьэмдулилгурэ псэкІэ ухущытын. Уи гум къыбгъэдэкІыу, уи псэм къыбгъэдэкІыу, уи гум, уи псэм и сэламыр Алыхьым зэрисэламыр ищІэу, ар хыхьэу. Алыхьу дыкъэзыгъэщІам мис апхуэдэу ухущытыфмэ, ущие щытыкІэм иту, нэсихьэт щытыкІэм иту ухущытауэ къокІ.

АдэкІэ «уэ ликитабихьи», - къажриІащ. Алахьу Лъагэу ЛъапІэм и тхылъ лъапІэу КъурІэнми апхуэдэ ущие щытыкІэкІэ ухущытыныр. Абыи ардыдэращ къикіыр. Къуріэным жиіэхэм, абы влэжь е фымылэжь жиГэу къыдбгъэдилъхьэхэм гурэ псэкГэ хущыт муслъымэн псоми. Дэтхэнэ зы мусухущытыныр. Уи фІэщ дыдэ хэлъу уи фІэщу, уэ къохъулІэм теухуауи, нэгъуэщІым къебгъэхъулІэнум теухуауи, а нэхъ узыщІэхъуэпс дыдэм ещхьу ущІэхъуэпсу, гурэ псэкІэ а нэхъ узыхуей дыдэм ещхьу ухуейуэ, ущІэлъэІуу ухущытынырщ. КъурІэным итыр къызэхъуліэмэ, зыфі, къызэмыхъуліэмэ, фІитІ, жумыІэу. НэгъуэщІ цІыхум теухуамэ, абыи уигури уи псэри щІэхъуэпсу ухущытынырщ. Къуріэным зыпыіувдз зыхужиІэхэм уэри зыпыІубдзыфыныр, нэгъуэщІми зыпыlуидзыным теухуауэ удэlэпыкъу-

Адэкіэ сыт жаіэу щеупщіым, «уэ лирасу-улихьи» жиіащ. Алыхьым и Ліыкіуэ лъапіэми апхуэдэ дыдэу ущие хущытыкІэм фиту фыхущытыныр. Абы и мыхьэнэр ардыдэращ. Дэ «Уа Алыхьым и Ліыкіуэ лъапіэ! Мыр мыпхуэдэу щІы, мыр мыпхуэдэу лэжь, мыр мыпхуэдэу пщіымэ, нэхъыфіт» жытізу, деущиену апхуэдэ увыпІэ дыщимыткІэ, «Бегъымбарым феущие» псалъэм сыт къипхыфынур? Сыт абы къикІынкІэ хъунур? Бегъымбар лъапіэм гурэ псэкіэ ухущытынырщ. Гурэ псэкІэ убгъэдэтынырщ. КъыпфІэІуэхуу, нэгъэсауэ, и щытыкІэр си щытыкІарэт, и хьэл си хьэларэт, и щэн си щэнарэт, и лъагагъ си лъагагъарэт, къехъулІа гуэр сэри къызэхъулІарэт, зызыщихъума гуэрым сэри зыщысхъумэфарэт жыпіэу.

Муслъымэн дунейр къызэщ игъэхъеящ Германием и къалащхьэ Берлин дэт «Ибн Рушд - Гёте» мэжджытым и утыку къихьэкІэм. Мэрем махуэхэм я зым ирихьэліэу, абы и Іvплъапіэм къыфіадзащ «адрейхэм гъуэ муслъымэн диным и захуи и емыщхь дуней тетыкіз зиізхэм» яізт пхэнжи зезыхьэхэр ягу зэрытрагъэнып зэмыфэгъур.

«ФІЫУЭ узэрылъагъуныр - хьэлэлщ» зэригъэщІарщ. Ауэ захуэри къуан-псалъэхэр я ІуплъапІэм тету, къызэ- шэри зыщ, упхэнжми, бдыдоІыгъ рызэlуахрэ илъэситху фlэкlа мыхъуа жыпlэу, цlыхур бгъэщхьэрыуэнымрэ, мэжджытым апхуэдэ щІыкІэу и «тэ- абы и къарууншагъым и хьэтыр плъамакъкІыхьагъыр» къигъэнэІуащ. Ны- гъунымрэ зыщІыпІэ деж щызэхэкІын пыр къыфіадзэн хуей щіэхъуа щхьэусыгъуэр сыт жыпіэмэ, мэжджыткіэ узэджэнуи зыхуэмыфащэ мы унэм хьэлІэ мылъку зыбгъэдэлъ бзылъхукъекІуалІэхэм «адрейхэм емыщхь- гъэхэм мэжджыт ирагъэухуэу. Ауэ хэм я мазэм» зэрышІидзар ягъэлъапізу арат. Абы щызэхуэсхэр апхуэдэ къым, муслъымэн диныр зэрызэіищІыкІэкІэ пежьэрт Германием бадзэуэгъуэм и 16 - 17-хэм щекlуэкlыну цlыхухъумрэ Алыхьым зэхуэдэу къи-«щхъуэкІэплъыкІэхэм» я махуэш-

Дэнэ къыздикlар мы мэжджыт на-пэтехыр? 2017 гъэм ар къызэlуихащ мапхъэмрэ къыщlэгъэщыпхъэмрэ Тыркум къи отхъук а курд бзылъхугъэ ел ал от щыткъым, нэмэзым зыщы-Атеш Сейран. ЦІыхубзым теухуауэ хуагъэхьэзыркіэ. Адэкіэ, зэрыгурыіуэ-къытхуэщіар ар 1963 гъэм Истамбыл гъуэщи, ислъамыр зэманым дрикъызэрыщалъхуамрэ илъэс 18 щрикъум, къэзылъхуахэм «я адэ-анэ хуитыныгъэр» хабзэкІэ зэращхьэщихам-

Атеш Сейран Іимаму зыщигъэу- умыщІэнумэ, сыт ар щыпщІэ щІыпІэм

шыщхьэуlу къыдэкіыгъуэр Хэкум къэзыгъэзэжахэм я махуэм ирохьэл э. Ар си щхьэусыгъуэу, ди щіэ-джыкіакіуэхэм къезгъэціыхуну си гуапэщ КъурІэнымрэ хьэрыпыбзэмкіэ егъэджакіуэ схуэхъуа, 1993 гъэм Дамаск къијэпхъукіыжу

Нарткъалэ къыдэтІысхьэжа

Хьэжхьэлий Лейлэ.

«Ислъамым и нурым» и

Мэжджытхэр

АФЭМГЪУЭТ Хъалил къылъыхъуауэ, дэкІуэн гъунэгъу щыхъум, Лейлэ и анэшхуэм жиlауэ псалъэ шэрыуэ тхыдэм къыхэнащ: «Яхуэмыгъуэтыр къыщигъуэтакіэ, дэкіўэнщтІэ!» Сэ езы Лейлэ къыщызгъуэтам нэмэз шІын зэрышІэздзэрэ илъэс хъуами арат. КъызэрыщІэздзари нэмэзратэкъым, итыр къызгурымы-Ічэнкіэ Іэмал зимыіэ Къур-Іэнырт. Хамэ къэралыбзэкіэ тхылъ укъеджэн шхьэкІэ. бзэр пшІэн хуейтэкъэ? Арати. Алыхыым жиІэмэ, хьэрыпыбзэм узэреджэн тхылъ къэсщэхунщ жызо!эри, тхылъ ты-куэным сок!уэ. Диным теу-хуауэ телъхэм нэхъ сызэхъуэпсауэ къахэкІар Саблуков Гордий XIX лІэщІыгъуэм урысыбзэкІэ зэридзэкІа Къур-Іэнышхуэрат. Ар къызощэху. Тхылъыр къыщызитым, тыкуэнтетым нэгъуэщІ зы тхылъ піащіэ ціыкіу къысхуеший: «Мыри абы пщІэншэу телъщ».

Абы, къызэрыщіэкіымкіэ, нэ- ем яшэурэ, ныбжьыщіэхэр мэз зэрыпщІынур итт. Апхуэ- ирагъаджэу зэрыщытар. Си дэ щІыкІзу си нэмэзыр Къурегъэджакіуэхэм я нэхъыфіыр Іэным тежыжри, илъэси сыщыпсэу къалэм дэст, дэкІат Лейлэ деж сыщыкІуам. сыхьэт ныкъуэ гъуэгу нэхърэ А илъэсым и кіуэцікіэ, стхыр нэхъыбэ ди зэхуаку дэмы-

ИгъащІэрей щІыхуэ

Адыгэ щІэныгъэлІхэр

хъуа си гугъэжу, зы тетрадь Диныр къаІэтыжа пэтми, Іув хьэрып хьэрфхэмкІэ зэхэстхыхьащ. Лейлэ деж сынэар тыншу щызэрахьа илъэс са нэужьщ къыщызгурыІуар зытхухыр блэкІри, нэмэз егъэджакІуэншэу епшэжьа зыщІхэми зыхуэсакъыпхъэ Іуэхур зэрымыщІагъуэр. Тхызэрахэтыр наlуэ къэхъуакlэт лъым я нэхъыфІми уэр-уэру а зэманым. Абы къыхэкІыу, къибджыкІыфынур егъэнэмэз зэрыпщІым щхьэкіэ джакІуэм зы дакъикъэм къыпщытхъунухэм нэхърэ къыбгуригъэІуэнущ. Псалъэм нэхъыбэт ар къэбгъэнаlуэмэ, папщІэ, хьэрыпыбзэ иризэбгубгъэн къыпхуэзыщІынухэр. гъэщІэну урысыбзэкІэ зэхалъ-А лъэныкъуэмкІэ укъеплъми, хьа тхылъ псоми [хь]-ри, [хъ]зытет диныр хьэл-щэн зыхуэри, [h] щабэри зэритыр щыхъужа, узыхуригъаджэ тхылъ темыхуэ урыс хьэрф лъапіэм и уасэр гурэ псэкіэ [х]-уэщ. Аращи, хьэрфым и зыхэзыщІэ егъэджакІуэ уиІэтеплъэр уигу ибубыда нэужьи, ныр нобэми Алыхьыр нэхъ макъым и ТукГэр пэжу къыкъызэрысхуэупса ехъулІэнызыжьэдэкі ціыху уимыі у хъугъэхэм я нэхъ ину къызолъытэ. Диным сигу щимы-Хьэрыпыбзэм хапІыкІауэ, гъэкІа къудейкъым Лейлэ. Ар езыр бжьэдыгъу адыгэу, и тхылъым гъущэу къисхыу сыщхьэгъусэр къэбэрдейуэ, абы мыщхьэрыуэнымкІи щапхъэ ищІыІужкіэ, пэщіэдзэ класкъысхуэхъуащ. Сызэджэ псосхэр иригъаджэу Дамаск щыми ящхьэт си егъэджакІуэр лэжьауэ егъэджакіуэ къэбщхьэгъусэ гумащІэу, нысэ гъуэтыныр насып егъэлеят си ІэфІу, анэ губзыгъэу, нысэгъу дежкіэ. Иджы зэхызохыж а тэмакъкіыхьу, гукъэкі зиіэ зэманым Сирием, Иордани- гъунэгъурэ ныбжьэгъуу зэ-

рыщытыр. Уигу ирихь икІи фІыуэ плъагъу цІыху щапхъэ пхуэмыхъумэ, диным и Іэфіыр зыхыумыщіэ щіыкіэ піэщіэхужыным хуэіуа щыіэкъым. Аращ Лейлэ си гум хуилъ фіыщіэм гъунэ щі́и-

Хамэ къэралхэм къиІэпхъукІыжа адыгэхэр нэхъыбэу къыздикІыр хьэрып къэралхэрти, Іуэху къызэрыгуэкІ хуэдэу щытт абыхэм уабгъэдыхьэу «КъурІэным сыкъеджэфу, итри къызгурыІуэу севгъасэ» яжепІэныр. Лейлэ егъэджакіуэу илъэс тіощірэ зыкІэ лэжьат Хэкум къэІэпхъуэжын ипэкІэ. Сэ, зыкъэзумысмэ, хьэрыпыбзэ зэзмыгъащІзу мыхъуну къыщІысфІэщІыр си нэмэзыр гум нэхъ пэгъунэгъу хъун папщІэт. Жыпіэм къикіыр умыщіэу, и мыхьэнэр пщІапэми, зыхыумыщІзу, Алыхьталэм и пащхьэ ущитым деж, уи гур нэмыгъэсаигъэ гуэрым ирешэх. Шэч хэлъкъым, ди Тхьэм сыт хуэдэбзэкІэ зыхуэбгъазэми, узэрызэхихынум. Ауэ, щІэныгъэлІ гуэрым Іэзэу зэрыжиlауэ, «къыlухьэ» къыбжа-Іэнымрэ, «къыщІыхьэ» къыбжаІэнымрэ зыкъым. КъурІэ-

ным хуэпщІ пщІэм щэрэ мину къызэригъэзэжри абы и щыхьэтщ. Еджакіуэм къехъуліэнур егъэджакіуэм и Іиманым елъытащ щіыжаіэри, зи іэсагъ зи кууагъ, щэхуу къуэгъэ-напІэ гуэрым деж къуэс пэтми, зэрыдунейуэ къэзыгъэнэхун къару зыбгъэдэлъ Лейлэ хуэдэ цІыху псэ къабзэхэрш.

КъурІэным уемыджэу хъунукъым жиlэу зыми ухигъэ-зыхьынукъым, умуслъымэну щытми. ИтІани, хьэдисри щыхьэтщ - тхылъ лъапІэм хьэщыкъ хуэхъуамрэ абы зи нэпсылъэхэр имыунэщ амрэ къакІэрих мэхэр зэщхькъым. Си егъэджакІуэм и фэщ есплъыр дэтхэнэ зы КъурІэн тхылъми, езы муслъымэн динми. Дунейм утетыхукІэ зрибгъэкъун хуей бэшэчагъ-ри псынщІэ пщохъу, ар зи махуэкъэс хабзэу псэу цІыху къыббгъурытмэ. А псом и щхьэусыгъуэр, нобэ къызэ-рызгурыlуэмкlэ, езы Лейлэ Къуріэныр и псэм зэрыпищІырт. Ауэ щыхъукІэ, упщІэ естыху, къызэрыригъажьэр зы псалъэухат: «Сэ диным сыхуеджакъым!»

Мы тхыгъэ кІэщІым, дауи, и Іэмалыр кІэщІщ Лейлэ фи нэгум къыщІэзгъэхьэнымкІэ. И пщыпхъу Нэзхьэ и псалъэхэм деж зэкІэ дыкъыщыувыІэнщ: «Лейлэ фіагъ псори бгъэдэлъщ!»

Хъушние дэта мэжджытыр

1967 гъэм екіуэкіа «Махуих зауэм» и фэбжь телъщ Сириемрэ Израилымрэ я зэпылъыпіэм деж щыт мэжджыт ныкъуэкъутэм. 1878 гъэм адыгэхэм яухуа Хъушние къуажэрщ щыпсэуар ди тхыгъэр зытеухуа Афэмгъуэтхэ (Къардэнхэ) я унагъуэр.

Мэкъуауэгъуэм и 6-м журты-дзэр сыхьэт бжыгъэм къуажэ гупэм къихутэри, лъэныкъуитіым зауэзэрыліыр зэхаублат. Сирием и дзэр икІуэта щхьэкІэ, зэрыпхъуакІуэхэр зыщымыгугъа гуащІагъ яхэлъу, къуажэдэсхэр къапэщізуващ. Хэкур пфіэкіуэдыныр зыгъэунэхуа адыгэхэрт абыхэм къезауэр.

Хъушнием къыхэнэжа щыІэкъым. Ауэ уІэгъэ зытелъ къуажэ мэжджытыр иджыри псэущ.

Ныбэжь Лэкъумэн Ефэнды

дыр (1874 -?) Мударей дэса адрей муслъымэн шІэныгъэліхэм ещхьу, дин щіэныгъэмрэ дин Іуэхумрэ хилъхьа пэжьыгъэм и пъэныкъуэкІэ япэ игъэувапхъэхэм ящыщщ. Диныр пэжу зэрызэрихьа, и цыхуфагъыу щыта и лъэныкъуэкІи апхуэдэщ. Абы и хъыбарыфІ ди нэхъыжьхэм Іэджэрэ яІуэтэжу зэхэтхащ. Илъэс тюшым нэблагъэкіэ Лэкъумэн Ефэндыр. Къуажэм шышу е нэгъуэшІыпІэ къикІаvэ абы и деж шеджахэм я бжыгъэр щитхум нос. ИужькІэ «Рушлие» фізіныгъэмкіз Уэсмэн Тепшэгъуэм и лъэхъэнэм къызэІуахауэ щыта еджапІэхэр тыншу къаухыжрэ абыхэм къыщіаха дипломхэр яІэщІэлъу, къуажэхэм, къалэхэм Іимам къалэн щагъэзэщІэфын хуэдэу щІэныгъэкІэ узэдахэт Лэкъумэн Ефэндым иригъэджахэр.

Тыркум щекІуэкІа Хэкупсо Зауэ нэужьым къуажэм я ефэндыуэ икІи я нэхъыжьу дэсащ Лэкъумэн Ефэндыр, и щіэныгъэмрэ и жыіэмрэ къуажэдэсхэм я дежи, къэрал

ІэнатІэхэм я дежи щыпхыкІыу. Іуэху и пщэ илъу къэрал лэжьакІуэ къуажэм къыдыхьамэ, Лэкъумэн Ефэндым ечэнтащ. Абы и щапхъэу, а зэма ным абрэдж цІэрыІуэу тепщэгъуэм пэщІэту щыта Къардэ Аслъэн (иужькІэ гъыбзэ зыхуаусыжар) щаубыдам щыгъуэ, дзэ пакІэм я нэхъыжьым «Аслъэн къуажэкум и деж щызукІынущ» жиІэу ныкъуэкъуами, Лэкъумэн Ефэндым

имыдэу къуажэм дригъэшы-Лэкъумэн Ефэндым и деж щеджахэм КъурІэн хьэфизи щІэныгъэлІи къахэкІащ. Къуэши Хьэмид, ХьэщІэуэд Умар, Къэсей тхьэмыщкіэр, ХьэщІэлІ Умар, Къуэши Джэуадрэ езы ефэндым и къуипліымрэ - ахэр иужькіэ «Рушкъуажэм я ефэндыуэ шыташ дие» еджапІэр къэзыухыжахэм ящышт. ИтІанэ Ныбэжь Чамили, Бадзэ ТІалиби, Бадзэ Рэмэзани... Дэтхэнэр къэзбжын? Ди Хьэмид зэрыжиІэжымкІэ, абы и деж щеджауэ цыху щитхум я ціэ итт

и дэфтэрым» Мударей щыщ нэхъыжьыфІ Къуэши Нахьил щхьэмахуэм Ныбэжь Лэкъумэн Ефэндым и хъыбару къыджиІэжар мис ахэращ.

И псэр псэхуу, и хьэдрыхэ нэхуу Алыхьым жиІэ.

КЪУЩХЬЭ Эрдал, «Узуняйла щыпсэуа адыгэ дин щІэныгъэліхэр». Тыркубзэм къизыхар Гуэщокъўэ Абдул-Бакъийщ.

Нэмэзыр зыбгынэм къыщыщІынкІэ хъунухэр

Бегъымбар лъапІзу Алыхьым и нэфІыр зыщыхуам жиlахэм щыщ:

Пщэдджыжь нэмэзыр зымыщІым и

нэгум нур иткъым. **Шэджагъуэ нэмэзыр** зымыщіым и ерыскъым берычэт хэлъкъым.

Ичынды нэмэзыр зымыщіым и іэпкълъэпкъым къару щІэлъкъым. Ахъшэмыр зымыщіым и щіэблэм хэхъуэ

яІэкъым. Жасыр зымыщІым и жейм гупсэхугъуэ

къритыркъым.

ШыщхьэуІум и нэмэз щІыгъуэхэр • Фи лъэјукјэ

Махуэхэр	Пщэдджы- жьыр	Дыгъэр къыщы- щіэкіыр	Шэджа- гъуэр	Ичын- дыр	Ахъшэ- мыр	Жасыр
1, блыщхьэ	03.21	04.54	12.22	16.18	19.32 21.12	
2, гъубж	03.23	04.55	12.22	16.18	19.31	21.11
3, бэрэжьей	03.24	04.56	12.22	16.18	19.29	21.09
4, махуэку	03.26	04.58	12.22	16.17	19.28	21.08
5, мэрем	03.27	04.59	12.22	16.17	19.27	21.07
6, щэбэт	03.29	05.00	12.22	16.16	19.26	21.06
7, тхьэмахуэ	03.30	05.01	12.22	16.15	19.24	21.04
8, блыщхьэ	03.32	05.02	12.22	16.15	19.23	21.03
9, гъубж	03.33	05.03	12.21	16.14	19.21	21.01
10, бэрэжьей	03.34	05.04	12.21	16.14	19.20	21.00
11, махуэку	03.35	05.05	12.21	16.13	19.19	20.59
12, мэрем	03.36	05.06	12.21	16.12	19.17	20.57
13, щэбэт	03.37	05.07	12.21	16.12	19.16	20.56
14, тхьэмахуэ	03.39	05.09	12.21	16.11	19.14	20.54
15, блыщхьэ	03.40	05.10	12.20	16.10	19.13	20.53
16, гъубж	03.41	05.11	12.20	16.09	19.11	20.51
17, бэрэжьей	03.42	05.12	12.20	16.09	19.10	20.50
18, махуэку	03.43	05.13	12.20	16.08	19.08	20.48
19, мэрем	03.44	05.14	12.20	16.07	19.07	20.47
20, щэбэт	03.45	05.15	12.19	16.06	19.05	20.45
21, тхьэмахуэ	03.46	05.16	12.19	16.05	19.03	20.43
22, блыщхьэ	03.47	05.17	12.19	16.05	19.02	20.42
23, гъубж	03.49	05.19	12.19	16.04	19.00	20.40
24, бэрэжьей	03.50	05.20	12.18	16.03	18.58	20.38
25, махуэку	03.51	05.21	12.18	16.02	18.57	20.37
26, мэрем	03.52	05.22	12.18	16.01	18.55	20.35
27, щэбэт	03.53	05.23	12.17	16.00	18.53	20.33
28, тхьэмахуэ	03.54	05.24	12.17	15.59	18.52	20.32
29, блыщхьэ	03.55	05.25	12.17	15.58	18.50	20.30
30, гъубж	03.56	05.26	12.17	15.57	18.48	20.28
31, бэрэжьей	03.58	05.28	12.16	15.56	18.47	20.27

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Муслъымэнхэм я Іуэхущіапіэм къыдитащ

Алыхьым и унэ?

выжа жэмыхьэтым хэтхэм загъэщіахуэфымкіэ. Дауи, мэжджыт щіыщы-Іэжыр цІыхур щыуэу, щІегъуэжу къы-

хуэмейуэ пІэрэ? Ислъамым и тхыдэм куэдрэ ущро-Атеш Сейран къызэІуихар мэжджытщіэн Іуэхущіапіэщ. «Ціыхубзымрэ гъэщlащ» жаlэри, мыбы цlыхубзым и щІыбагъым цІыхухъухэр дэту нэмэз гъэкІун къалэныр зыхуэзыгъэувыжам КъурІэным итыр езым нэхъыфІу къызэрыгурыlуэр ди фlэщ ищlыну хуожьэ. УпщІэ къоув: узыхуейм фІэкІа

• МЭЖДЖЫТ, ЗӨПХЬЭМ - «ИСЛЪАМ ДИН» фІумыщу щІэмыхъунур? Жэуапыр, дауи, фІыуэ зыхуимыгъэхьэзыру, тезыгъэгушхуэрэ къыщхьэщыжыпхъэрэ имыlэу цlыхубзыр апхуэдэпс зэрыхэмыхьарщ.

Зы дини шыІэкъым гуэныхьым хущІегъуэжа цІыхум и хьэтыр имылъагъуу, «тобэ» псалъэр щІыщыІэжри арагъэнщ. Ауэ ислъамым имыдэнур зэрищіэмкіэ ціэрыіуэ зызыщіыну хуежьа ціыхубзым щіегъуэжын мурад иІэххэкъым. Дауэ мы Іуэхум дызэрыхущытыпхъэр жыпІэмэ, абы и жэуапыр хьэзырыххэу КъурІэнми итщ, ислъамым и тхыдэми къыхощыж. Бегъымбар лъапІзу Алыхьым и нэфІыр зыщыхуам еныкъуэкъун папщІэ яухуауэ щыта мэжджытыр езым и унафэкІэ ягъэсауэ щытащ. «Іэт-тэубэ» сурэм къыщыкіуэ псалъэхэр зумыхъуэкІыжу хуэпхьыфынущ Атеш Сей-

ран и ухуэныгъэми: «ФэрыщІхэм яхэтщ Алыхьым и цІэм пэщІэувэу мэжджыт зыухуахэр, абыкІэ мыхъумыщІагъэм зрагъэубгъун, фІэщхъуныгъэ зыбгъэдэлъхэм зэран яхуэхъун, Іиманыншагъэр ягъэбэгъуэн, муслъымэнхэм я зэхуакум зэгурымы Іуэныгъэ далъхьэн папщ Іэ.

Тхьэ яІуэнущ абыхэм, мэжджыт щІаухуар фіымрэ дахэмрэ зэрыщіэхъуэпсым къыхахауэ. Ауэ Алыхьыр щыхьэту къоув ахэр зэрыпцІыупсымкіи фіэщхъуныгъэ пхэнжым зэрытетымкіи». (9: 107).

ШейтІаным зэуэ уигъэгъуащэкъым жаlэ. «Мы тlэкlур нэгъуэщlу пщlэмэ, сыт ягъэ кlырэ? Сыт а мащlэм ихъуэжынур?» - жиlэурэ, лъэбакъуэ зырызкіэ щыхупіэм убгъэдешэ. Зи нэмыс зыхъумэж бзылъхугъэм цІыхухъухэм ябгъурыту нэмэз ищІыну хэбгъэзыхьмэщ и хуитыныгъэм уебгъэрыкІуэу къыщыщыхъунур. Ислъам динымкіэ, уеблэмэ зэщхьэгъусэхэм нэмэз щащіым деж, ліыр ипэ йоувэ.

Ислъамым еныкъуэкъухэм я

ІэбэкІэр «Іуданэ хужькІэ дытащ» жыхуаІэм ещхьщ. ЦІыхухэм диным ягу шагъэкіын папшіэ, япэшіыкіэ псоми къахэпІиикІыу захуэпэну, Іэщэ ягъэдэлъэну, я пхъашагъыр нэм къыщіамыІумэ. Алыхьталэм епцІыж хуэдэу. я фІэщ ящІ. Зыхуей гуэр зэрыпхагъэкlыу, мы зи гугъу тщІы «тэмакъкІыхьагъыр» хабзэ яшІыну хуожьэ. А псом зи акъыл нэмыс диныр къэзыщтагъащІэм хуэмурэ и нэмэзым и ІэфІыр щІокі. Даўэ щІэмыкІынрэ, уи гупсысэр тыншу зэщІэпкъуэн, Алыхьталэм хузэхуэпхьэса гурыщІэм утемыплъэкъукіын щхьэкіэ Езым къуит Іэмалхэм уелъэпауэмэ?!

Къамбий Амирщ.

Шэнхабзэ

гъэтыр къызэзыгъэпэщари езыгъэ-

кіуэкіри аращ. Иджыблагъэ «Дея» тыкуэным и киногъэлъэгъуапІэм утыку къыщрахьащ абы и Іздакъз къыщІзкІа «Гуащэней» фильмыр.
- Си лъэпкъым и блэкІар, урыс къэралыгыуэм и тхыдэм къыгуэхыпІз

имыІ эу епха хъуа адыгэ цІыхубзым и щы зка-псэук ар зэзгъэщ эну куэд щауэ сыхуэпабгъэу, абы теухуауэ тхыдэм къыхэна хъыбархэр къэслъыхъуэрт. Аращ абы теухуа художественнэ фильм тесхыным щхьэусыгъуэ хуэхъуари, - жеlэ Къамбий Амир. - Пащтыхь Иван Грознэмрэ Гуащэнейрэ я гъащІэм члисэм щІэса тхыдэтххэм (летописецхэм) ятхамкіэщ дызэрыщыгъуазэр. Си лэжьы-гъэм Гуащэнэ и сабиигъуэм щыщіэ-дзауэ пащтыхь Грознэм щхьэгъусэ зэрыхуэхъуам нэс къыхощ. А ролыр (щыцІыкІум щыщІэдзауэ балигъ хъуху зэрахъуэкІыурэ) фильмым хъуху зэрахъуэкІыурэ) фильмым щагъэзащІэ ЗэшэкІуий Маизэ, Хьэмгъуокъу Элинэ, Битокъу Оксанэ сымэ. Фильмым Гуащэнэ и адэ-анэри къыщызгъэлъэгъуащ. И анэр езыр иджыри ціыкіуу фіокіуэд. Япэщіыкіэ Иван Грознэм дэкlуэну арэзы темыхъуами, иужьым пщащэр йоувалІэ и адэм и унафэм.

Амир и мурадхэр къехъулІэн папщіэ мылъкукіэ зыкъыщіэзыгъэкъуахэм фІыщІэ яхуещІ. Апхуэдэхэщ «Хеликс» лабораторэр, «Мир дверей» тыкуэныр, «KOKOEV STUDIO», «N City», «Канц парк» ІуэхущІапІэхэр, нэ-

гъуэщІхэри. Гуапэщ Амир и лэжьыгъэм гу къылъатэу, Урысейм ис лъэпкъхэм я Ассамблеем и щІыхь тхылъыр къызэрыхуагъэфэщар. Лэжьыгъэм щымышынэм, щІэм тегушхуэм и Іуэху къызэрыдэхъунум шэч хэлъкъыми, дохъуэхъу и мурадхэр къехъулІэну.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

И ехъулІэныгъэхэм

лэжьыгъэщІэхэм трагъэгушхуэ

пщіэ «Зэфіэкі зиіэ артист ныбжьыщіэ» зэпеуэ щхьэхуэри къызэра- къищынэмыщіауэ, Москва щыщ дигъэпэщащ. Абы я зэфІэкІ щеплъыжызайнерхэр, монтажёрхэр Іуэхум къынущ ЗэшэкІуий Маизэ, Бэрэгъун Заур хэтшащ, - жеІэ Къамбий Амир. - Ди мурадыр республикэм и щалэгъуахуэдэ сабий жыджэрхэр, Іущхэр. Саугъэтым теухуа хъыбарыр Инлэр гъуазджэм дедгъэхьэхынырщ, тернетым къызэрыралъхьэрэ щалэзэфіэкі зиіэ уэрэджыіакіуэхэм, къэгъуалэр абы топсэлъыхь. факіуэхэм я ціэхэр дгъэіунырщ.

- 2019 гъэм япэу къызэдгъэпэщащ мыпхуэдэ зэпеуэ. Абы щыгъуэ, дызэримыгугъауэ, зэхыхьэм щізупщіэ иlащ икlи гукъинэж хъуащ. Коронави- илъэс 400 зэрырикъум и утыкум деж русым и зэранкіэ нэгъабэ едгъэ- алэрыбгъу плъыжьым щрикіуэнущ. кіуэкіакъым. Мы гъэм дыдейхэм Гупыж зыщі псори зэхыхьэм фыхэ-

Псы

хущхъуэхэмрэ

псынэхэмрэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым

щегугъунущ псы хущхъуэхэр

хъумэнымрэ ахэр къыщы-

щіэж щіыпіэхэр мардэщіэхэм

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и

Правительствэм гъэ кІуам

къишташ цІыхум я узыншагъэр

егъэфіэкіуэнымкіэ щіыналъэ мыхьэнэ зиіэ щіыпіэу Джылы-

Су къэлъытэным хуэгъэпса уна-

фэр. Абы ипкъ иту щІыпІэр сыт

и лъэныкъуэкІи яхъумэнущ: щІыуэпсым (псы къыщІэжы-

піэхэм, хьэуам, щіым) зэран

хуэхъу лэжьыгъэ щрагъэкlуэ-

кІынукъым, Іэгъуэблагъэм щау-

хуэ хъунукъым Іэщ фермэхэр, псэупІэ унэхэр, кхъэр. Апхуэдэу

щІыпІэр хъупІэуи къагъэсэбэп

щІэзыубыдэ Джылы-Су щаухуэ-

нущ насос станцхэр, псыр зри-

кіуэ бжьамийхэр, псы зэбгры

ЩІыпіэм и Іэгъуэблагъэм щіэ-

гъэхэр щегъэкІуэкІыныр къызэ-

зыхуей-зыхуэфІхэмрэ Іэмэпсы-

гъадэ хъун щымыІэу къабзэщ,

ціыхум я узыншагьэр хъумэ-

нымкІэ сэбэпышхуэу къалъытэ

минералхэмкІэ къулейш. ЦІыху-

хэм зыщагъэпсэхуным, зыща-

щІыпІэхэр зыхуей хуагъазэмэ,

къакІуэм я бжыгъэм зэрыхэ-

хъуи, уеблэмэ унагъуэ хадэхэми

куэду уащрихьэлІэу щытащ. Гу

зэрылъыфтэщи, ахэр кlуэ пэт-

ми нэхъ мащІэ мэхъу. Мылъку

къыхэхыным зи Іуэхур теухуа-

хэм псынэпс къафізіуэхуж-

къым. Апхуэдэ щІыпіэхэр кіэ-

рыхубжьэрыху идзыпІэ мэхъу,

Къапщтэмэ, ди къажэ псы-

хъуэм псынэпс къыщІэжыпІэу

зыбжанэ иІэу щытащ. Хьэблэм

дэсхэм ирафыр арат. Ахэр

апхуэдизу къабзэу зэрахьэрт

икІи кІэлъыплъырти, и Іэ-

гъуэблагъэ къудейм щымы-

лъыпхъэ щыплъагъунутэкъым.

Іуэхум фіыуэ хэзыщіыкі нэ-

хъыжьхэм псынэхэм я лъа-

щІэр піалъэ пыухыкіам тету

ягъэкъабзэрт, хэлъ мывэкІэш-

хъхэр мащіэ хъуамэ, хэзу хакіу-

тэжырт, ухэплъамэ, гъуджэм

хуэдэу ахэр лыдыжу къыхэщу.

Сабийхэми къагуры уэрт псы-

нэхэм гулъытэ яхуэщІын зэры-

жытіэми, хэткіи щэхукъым

краным къиж псымрэ псынэп-

сымрэ зэи зэхуэдэ зэрымыхъу-

нур. Хъуныр ауэ къэгъэнауэ,

цІыхур зэфэну псыр тыкуэнхэм

къыщищэху хъуащ. Абы къе-

гъэлъагъуэ псынэпсхэмрэ псы

хущхъуэхэмрэ сыт хуэдэ зэман-

ШЭРЭДЖ Дисэ.

ми цІыхум ихъумэн зэрыхуейр.

Нобэ псыр пэрыхьэту ягъуэт

Псынэпс къабзэм дэнэ псы-

хъуэнум шэч хэлъкъым.

Ди псы хущхъуэхэр зыхуэб-

утыкухэр.

теухуауэ а

щрагъэкіуэкі.

пэжьы-

тыкІыпІэхэр, псы

цІыхухэр щефэну

ныгъэ-къэхутэныгъэ

паудынукъым.

ГЪЭХЪУЖЫНЫМ

ухуэныгъэхэр

Гектар 227-м щІигъу къызэ-

хъунукъым.

тету зэјузэпэщ щіынымрэ.

Эдуард хуэдэхэу зи ІэщІагъэм хүэ-

Іэижьхэр. Нэхъ цІыкІу дыдэхэм па-

Мэлхьэпіатіэхэм узыфэ зэрыціалэ куэд кърахьэкі. Абы къыпхуихьынкіэ хъуну узыфэ шынагъуэхэм ящыщщ ціыхум и псантхуэр (нервыр) зэтезы-къутэ мэлхьэпіатіэ (клещевой) энце-

фалитыр, геморрагическэ техьэ-

гъуэр, боррелиозыр, нэгъуэщІхэри.

ШыщхьэуІум и 23-м текІуахэм ста-

туэткэхэр тыгъэ яхуэтщІынущ. Ахэр

Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ

КъБР-м и «Роспотребнадзор»-м хъыбар къызэритамкіэ, 2022 гъэм республикэм и сымаджэщхэм, поликлиникэхэм апхуэдэ хьэпаціэхэр зэдзэкъа цыху 367-рэ екіуэліащ. Мэлхьэпіатіэхэм кърахьэкі узыфэ зэрыціалэхэр зыпкърыт къахутакъым. Мы гъэм республикэм и щіынальзу гектар 230-рэ мэлхьэпіатіэхэм зэрапэщіэт акарицид хущхъуэхэмкІэ ягъэкъэбзащ. Къапщтэмэ, апхуэдэ лэжьыгъэхэр щрагъэкіуэкіащ егъэджэныгъэ іуэхущіапіэхэм, зыгъэпсэхупіэхэм къегъэщіыліа щІыпІэхэм. КъищынэмыщІауэ, республикэм и ветеринар ІэнатІэми мэлхьэпіатіэр нэхъ зыхуэлъэ псэущхьэхэр, Іэщышхуэмрэ Іэщ цІыкІумрэ, абы зэрыщахъумэнымкіэ Іуэхугъуэ пыухыкіахэр ирагъэкіуэкіащ.

Мэлхьэпіатіэр къодзэкъа нэужь псом нэхърэ нэхъыфіыр занщізу дохутырым укіуэнырщ, ауэ апхуэдэ ізмал щыщымыІи къохъу. Абы къыхэкІыу нагъуэ щыІэщ хэппІытІыхьынкІэ. Пинмыхьэнэшхуэ иІэщ ар къодзэкъа иужь цет умыгъуэтмэ, Іуданэри къэбгъэпщІэн хуейм ущыгъуэзэным. Зэрыхъукіэ нэхъ псынщізу мэлхьэпіатіэр іэпкълъэпкъым къызэрыхэпчыжыным ухущіэкъун хуейщ, уз зэрыціалэр къе-

МэлхьэпІатІэхэм защыфхъумэ!

тыну ди гуапэу фыкъыдогъэблагъэ,

Иджы езы щІалэр фэдгъэцІыхунщ.

Бахъсэн районым хыхьэ ПсыкІэху

къуажэм къыщыхъуа щІалэр пасэу,

иджыри курыт еджапІэм щіэсу, ди-

хьэхат махуэшхуэхэм ехьэлІа щэнхаб-

зэ, гъуазджэ пшыхьхэр къызэгъэпэщыным. Школ нэужьым ар Гъуазджэхэмкіэ Кавказ Ищхъэрэ къэрал

институтым къафэмкІэ и къудамэм

щІэтІысхьащ. Илъэс зы-тіу дэкіри,

абы къыгурыІуащ продюсер ІэщІа-

гъэм хуеджэну зэрыщІэхъуэпсыр, ар-

щхьэкіэ а къудамэм зригъэдзыжыну

Хуемыджами, 2017 гъэм шышІэ-

дзауэ зыщІэхъуэпс режиссёр, продю-

сер лэжьыгъэхэм яужь итщ Амир. А гъэм я къуажэм япэу къыщызэри-

гъэпэщауэ щыта зэпеуэр къызэре-

хъулІам куэдрэ щытепсэлъыхьащ

Интернетым и социальнэ сайтхэм.

КъыкІэлъыкІуэ гъэм ар ирагъэблэ-

гъащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым и

тхьэІухуд» зэпеуэр къызэзыгъэпэщ-

хэм я дэlэпыкъуэгъуу. А гъэ дыдэм

институтым и 5-нэ курсым зды-

щІэсым, республикэм и артист цІэ-

рыІуэхэр зыхэта «Псори къофэ» зэ-

хьэзэхуэм и къызэгъэпэщакІуэхэм

яхэтащ. 2019 гъэм абы езым иригъэ-

кІуэкІащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым и

тхьэІухуд» зэпеуэр. Мы гъэм респуб-

ликэм шоу нэхъыщхьэу къыщалъыта

«лъэпкъ вагъуэхэм» я «Star KBR» сау-

Іэмал щыІэтэкъым.

жыну тыншщ. Ар усакъыурэ пинцетымкІэ къыбощтэ, къытепІэтыкІыурэ къыбогъэкІэрэхъуэкІ, и лъакъуи, и щхьи къызэрыхэмынэным уелІалІэурэ. Къапщтэмэ, зэ-тізу фіэкіа къомыгъэкІэрэхъуэкІауэ, мэлхьэпІатІэр зэрыщыту Іэпкълъэпкъым къыхыбохыжыф. Ауэ ар зэуэ къыхэпчыну укъе эмэ, шысэбэп хъунущ. И бжьакъуэм нэхъ и гъунэгъуу Іуданэр щызэрыбодзэри, къытепІэтыкІыурэ къыхыбохыж.

Ар Іэпкълъэпкъым къыщыхэпхыжкІэ зыхьэкІ вирусхэр лъым нэмыс щІыкІэ. икъукІэ ухуэсакъын хуейщ, уи щІыфэм Мэлхьэпіатіэр пинцеткіэ къыхэпчы- хыупіытіыхь хъунукъым. Абы и Іупсым

хэлъу цІыхум и лъым хихьэ инфекцэм узыфэ шынагъуэ куэд къигъэхъеинущ. Мэлхьэпіатіэр зэрыщыту къыхэпчыжами. абы иужькіэ Іэмал имыіэу дохутырым зыхуэбгъэзэн хуейщ.

Дауэ мэлхьэпІатІэм зырызышыпхъумэнур? - Хадэм фыщихьэкlэ, мэзым фы-щыкlуэкlэ фи Іэпкълъэпкъыр псори

щіэзыхъумэ щыгъын нэхутхьэхукіэ зыфхуапэмэ нэхъыфіщ - мэлхьэпіатІэр щыгъын хужьым занщІэу къыте-

щынущ; - ПыІэ щхьэрыфтіагъэ е Іэлъэщі зытефлъхьэ, абы щыгъуэми фи щхьэцыр псори абы щевгъэубыдэ;

- Удзым фыщемытІысэх икІи зыщывмыгъэукІурий, абы щыгъуэм мэлхьэ_ піатіэр щыгъын лъабжьэм кіуэнкіэ шынагъуэ щыІэщи:

Мэлхьэпіатіэр Іузыгъэщт хьэпшыпхэр къэвгъэсэбэп:

ЩІэх-щІэхыуэ фи щыгъынхэр зэпэфплъыхь: - Унагъуэ псэущхьэхэм мэлхьэпіатіэр

абыхэм я къабзагъэм фыкіэлъыплъ. Фызыхуэсакъыжмэ, фэри фи Іыхьлыхэри мэлхьэпІатІэм къишэну шы-

нагъуэ псоми зыщыфхъумэфнущ ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэ.

Ди щІыуэпс къулейр **КЪЭЗЫГЪЭЛЪАГЪУЭ**

КъБР-м и Лъэпкъ музейм щагъэлъагъуэ хуищ хэлъхьэныгъэф у зэрыщытыр. Вэро-УФ-м и Сурэттеххэм я зэгухьэныгъэм хэт, къуэм и сурэтхэм щыболъагъу нэр зыт-Творчествэхэмкіэ Дунейпсо академием и хьэкъу Іуащхьэмахуэ и щыгум, мэз, псыежэх, академик, физико-географие щІэныгъэхэм я кандидат Вэрокъуэ Заур и «Солнце в сердце» выставкэр. Абы хагъэхьащ художникым Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыуэпс къулейр къыщигъэлъэгъуа и сурэт щхъуэкІэплъыкІэхэмрэ декоративно-прикладной гъуазджэм щыщ и лэжьыгъэ щіэщыгъуэхэмрэ.

- КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ и щІыпіэ дахэхэм зыщызыплъыхьыну иджыри хунэмыса щыІэмэ, мы гъэлъэгъуэныгъэм щыфлъагъу сурэтхэмкІэ ар фхуэгъэзэкІуэжынущ. КупщІэ зиІэ мыпхуэдэ дахагъэр тыгъэ къытхуэзыщІа Вэрокъуэ Заур фІыщІэ хуэфащэщ, - жиІащ КъБР-м ЩэнхабзэмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин выставкэр къыщызэІуихым. - Республикэм исхэри абы и хьэщ эхэри мы лэжьыгъэ гъэщІэгъуэнхэм феплъыну фыкъыдогъэблагъэ. Шэч къытетхьэркъым а сурэтхэм щІэ куэдым гу зэрылъывагъэтэнумрэ ахэр фигу зэрынэсынумрэ.

Выставкэм къекіуэліахэм къыхагъэщащ сурэтхэм ди щІыналъэм и щІыуэпсым и дахагъэм нэгъуэщІынэкІэ зэрыригъэплъыжар, ар шыІэныгъэ зиІэ, еш зымыщІэу зи ІэщІагъэм пэрыт сурэттехым гъуазджэм

гуэл щхъуантІэхэм, псынэпсхэм, губгъуэхэм, хадэхэм я дахагъэмрэ беягъэмрэ. Дэтхэнэ лэжьыгъэми къощ сурэттехым и лъахэм хуиІэ лъагъуныгъэр. Абыхэм къадэкІуэу, щІэщыгъуэщ пхъэм къыхиІущІыкІа, пэшыр зэрагъэдахэ, саугъэт папщІэу ит и хьэпшып лІэужьыгъуэхэри.

Лъэпкъ музейм и унафэщІ, тхыдэ щІэныгъэхэмкІэ кандидат НакІэ Феликс, УФ-м и Къэрал Думэм и депутат Геккиев Заур, КъБР-м Экономикэ шынагъуэншагъэмкІэ и Советым и секретарь Тату Казбек, КъБР-м и Профсоюз ІуэхущІапІэхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщ Амщокъуэ Фат имэт, КъБР-м и цІыхубэ сурэтыщІ, КъБР-м щІыхь зиІэ и сурэтыщІ, ХудожествэхэмкІэ Урысей академием и академик Пащты Герман, КъБР-м и цІыхубэ сурэтыщІ Темыркъан Геннадий, республикэм и жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лыкіуэхэр, КъБР-м и Сурэтыщіхэм я зэгухьэныгъэмрэ «Свой стиль» фотоклубымрэ хэтхэр гуапэў ехъуэхъуащ лэжьыгъэ дахэ-хэр зи ІэрыкІ Вэрокъуэ Заур.

Гъэлъэгъуэныгъэр шыщхьэуІум ику пщІондэ екіуэкіынущ.

> БЖЬЫХЬЭ Розэ. Сурэтхэр КЪАРЕЙ Элинэ трихащ.

хущхъуэм къагъэсэбэп мэхэмрэ шынагъуэншэу щыт-«Спартак-Налшык» (Налшык) - «Мэшыкъуэ-КМВ»

Судьяхэр: Зубов (Азов), Го- хэхуа Япэ гупым. ЯпэщІыкІэ ловченкэ (Дон Іус Ростов), Бахус (Краснодар).

800 еплъащ.

(Псыхуабэ) - 2:2 (1:2). Нал-

шык. «Спартак» стадион.

Бадзэуэгъуэм и 24-м. ЦІыху

«Спартак-Налшык»: цаев, КІэдыкІуей, Далиев, Мэкъуауэ, Белоусов, Хьэшыр, Торосян, Масленников, Дэхъу (Ашуев, 57), ЛІуп, ХъутІэ (Топурие, 70).

«**Мэшыкъуэ-КМВ**»: Саутин, Кармазин, Голубев, Борисов. Хрипков. Накоев (Ос-62), Наниев, Джумаев, Яковлев (Талибов, 79), Гагиты, Бахъсэнокъуэ (Рагулькин, 89), Кучиев.

Топхэр дагъэкІащ: Борисовым, 5 (0:1). Торосян, 14 30 Бахъсэнокъуэм, Масленниковым. 60

Дагъуэ къыхуащІащ Мэкъуауэм, Борисовым, Осма-

Джэгум къыхахуащ Джумаевыр (89-нэ дакъикъэм).

УРЫСЕЙ Федерацэм футболымкіэ и етіуанэ дивизионым и Япэ гупым 2022 -2023 гъэхэм щекІуэкІыну зэхьэзэхүэм вэсэмахуэ щІидзащ. Хьэлэмэтращи, абы зэпеуэр зэрыщыіэну щіыкіэр зыкъомрэ яхуэубзыхуакъым, хэтыфынухэр ящІэртэкъыми. Сытми, бадзэуэгъуэм и 4-м, видеозэпыщІэныгъэ Іэмалхэр къагъэсэбэпри, 2022 зионым и календарыр пхъэи-

дзэкІэ зэхагъэуващ. Фызэрыщыдгъэгъуэзащи.

Гукъинэжщ Алихъан дигъэк а топыр

ахэр тюрытіэ (я унэмрэ хьэщіапіэрэ) зэдэджэгунущ. Зэ-ІущІэ 26-рэ дэтхэнэми иригъэкІуэкІа иужькІэ къахьа увыпіэхэм ельытауэ ахэр гупитІу ягуэшынущ гъэ къакІуэ и мэлыжьыхь (апрель) мазэм и кІэухым. Япэ увыпІихыр къэзыхьахэр адэкіэ зэрызэ зэдэджэгужынущ, зэхьэзэхуэм щытекІуар ягъэбелджылын папшІэ. Абы щыгъуэми командэхэм къаслв и меуэпес шуныженеух Іыхьэм къыщахьа очко бжы-

Ебланэ увыпІэм къыщыилъабжьэмкІэ щІэдзауэ щыІэ адрей гупи 8-ри аргуэру зэрызэ зэдэджэгунущ, щхьэж и кізух щытыкіэр игъуэтыжын папщІэ.

болымкІэ и етІуанэ дивизионым и Япэ гупым 2022 -2023 гъэхэм я зэхьэзэхуэр мэкъуауэгъуэм (июным) и пэщІэдзэм иухыну хуагъэфащэ. Абы бжьыпэр щызыубыдым Іэмал иратынущ япэ дивизионым хыхьэну

зэребгъажьэм Зэпеуэр куэдкіэ елъытащ ар адэкіэ зэребгъэкІуэкІынум хуиІэну гукъыдэжыр. Нэгъабэ ар къайхъулІатэкъыми, «Спартак-Налшыкыр» зэхьэзэхуэм и кіыхьагъкіэ щіэгъуакъым. 2023 гъэхэм етІуанэ диви- Иджы я Іуэху зэрыхъунур зыкъомкІэ къигъэлъэгъуэнущ и унэ щригъэкІуэкІыну пэщІэдзэ зэгущгитгым. Япэу зыхуэкомандэ пщыкіупліщ иджы за Псыхуабэ и «Мэшыкъуэ- зызэщіаубыдэжащ икіи ебхэтынур налшыкдэсхэр зы- КМВ»-р гъэ блэкlам Налшык гъэрыкlуэныгъэ

Урысей Федерацэм фут- щыІзу къызэрытекІуауэ щытар къэплъытэмэ, ди щІалэхэм занщІэу зыкъызыкъуахыпхъэт. АрщхьэкІэ...

Командэхэм хэту джэгупІэ губгъуэм къихьахэм я унэцІэхэр «Спартак» стадионым диктор Егъуэжь Анзор къриЈуэн иухатэкъым хьэщІэхэм бжыгъэр къыщызэ-Iуахам. Зэіущіэр зэрырагъажьэу къаруушхуэкІэ ипэкІэ кІуэта «Мэшыкъуэ-КМВ»-м угловой къилэжьащ икІи абы иужькІэ Борисовыр къыхэ-

жаныкІащ. Хьэлэмэтт апхуэдэ щІэдзэкІэм налшыкдэсхэм иратыфыну жэуапыр зэбгъэщІэну. Абыхэм псынщІэ дыдэу лъэщхэр Расул щилъэгъуар гъуэм

къызэрагъэпэщу хуежьащ. Дакъикъэ зыбгъупщІ дэкІауэ арат ЛІуп Ислъам ижьырабгъумкіэ щыкіуэцірыжу топыр Торосян Севадэ шыхуигъэжьам. Иужьым къыхуэнэжар гъуэм хуигъэзэнрати, Іэзэу къехъуліащ - 1:1.

Къыпщыхъунут «Спартак-Налшыкым» тепщэныгъэр имыутІыпщыну. Апхуэдэу къэхъунри Іуэхум хэлът, ди командэм и унафэщІхэр хуэмеижу къалъытэу хагъэкІыжауэ «Мэшыкъуэ-КМВ»-м къыщыхута Бахъсэнокъуэ Алихъан и зэфІэкІ лъагэр къызэкъуимыхатэмэ. Ар апхуэдизу лъэщу икІи Іэзэу топым еуати, ди гъуащхьэтет Мицаев дыхьа иужькІэщ. 1:2-уэ налшыкдэсхэм фlа-

хьу командэхэр загъэпсэхүнү икіащ. Абы иужькіэ ди шіа лэхэм ерыщагъ нэхъыбэ зэхалъхьащ - къагурыІуэрт къыхагъэщіауэ пэщіэдзэ зэ-ІушІэм къыхэкІыж зэрымыхъунур. Псом хуэмыдэу ар я стадионым щрагъэкіуэкіыу.

Джэгум и етІуанэ Іыхьэр хэгъэрейхэм я ебгъэрыкІуэныгъэ лъэщхэмкІэ ирагъэжьаш. ХьэшІэхэм ар зэрызэтраГыгъэфар дакъикъэ пщыкіутхущ. Адэкіэ щіэх-щіэхыурэ футбол хабзэр къызэпауду хуежьащ. Апхvэдэхэм яшыш зым зэlущІэм къыхыхьагъащІэ Ашуев Мурад «Мэшыкъуэ-КМВ»-м и штрафнойм и ихьэпІэм пэмыжыжьэу ираудащ. Топым еуэну бгъэдыхьа Масленниковыр хьэщІэхэм я гъуащхьэтетым ебзэлжэкІыфаш икІи бжыгъэр зэхуэдэ ищІы-

жащ. Къэнэжа сыхьэт ныкъуэм лъэныкъуэхэр хуабжьу зэрыхэгъэзыхьащ. Дэтхэнэми текІуэныгъэр зыІэригъэхьэфынут, ауэ къахукъуэк а 1эмалхэр нэсу къахуэгъэсэбэпакъым. Арати, зэрытемыгъэкІуауэ, 2:2-уэ, зэбгъэдэкІыжащ.

Урысей Федерацэм футболымкіэ и етіуанэ дивизионым и Япэ гупым 2022 - 2023 гъэхэм щекіўэкі зэхьэзэхуэм и адрей пэщіэдзэ зэіущіэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр

къарикІуащ: «Алания-2» (Владикавказ) - СКА (Дон lyc Ростов) - 2:2, «Биолог-Новокубанск» (Прогресс) - «Есэнтіыгу» (Есэнтіыгу) - 2:0, «Кубань-Холдинг» (Павловскэ) - «Чайка» (Песчанокопскэ) - 1:0, «Дружба» (Майкъуапэ) - «Динамо-Ставро-поль» (Ставрополь) - 0:0, «Ротор» (Волгоград) - «Фор**те**» (Таганрог) - 2:0.

«Легион-Динамо» (Мэхъэчкъалэ) - «Черноморец» (Новоросийск) зэlущlэр жэпуэгъуэм (октябрым) и 11-м ягъэІэпхъуащ.

КъыкІэлъыкІуэ джэгугъуэри «Спартак-Налшыкым» и стадионым щригъэ-кlуэкlынущ. Бадзэуэгъуэм и 30-м абы къригъэблэгъэнущ Урысей Федерацэм футболымкІэ и япэ дивизионым къыхагъэкІагъащІэ Волгоград и «Ротор»-р.

ХЬЭТАУ Ислъам.

Урысей Федерацэм и етІуанэ дивизионым и Япэ гупым 2022 - 2023 гъэхэм зэхьэзэхуэр зэрыщекіуэкіыр

Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	Ο.
1. «Биолог-Новокубанск» 2. «Ротор» 3. «Кубань-Холдинг» 4. «Мэшыкъуэ-КМВ» 5. СКА 6. «Алания- 2» 7. «Спартак-Налшык» 8. «Динамо-Ставрополь» 9. «Дружба» 10. «Легион Динамо» 11. «Черноморец» 12. «Чайка» 13. «ЕсэнтІыгу» 14. «Форте»	1 1 1 1 1 1 1 1 0 0 0 1 1	1 1 0 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 1 1 1 1 1 1 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 1 1 1 1	2-0 2-0 1-0 2-2 2-2 2-2 0-0 0-0 0-0 0-0 0-1 0-2 0-2	3 3 3 1 1 1 1 1 1 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

Редактор нэхъыщхьэ

ЖЫЛАСЭ Заурбэч Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщіредактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секре-Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн. НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

Къыдэзыгъэкіхэмрэ редакцэмрэ я хэщіапіэр: 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ Іуэхущіапіэм ятхащ ПИ № ТУ07-00117-м щІэту.

> Индексыр П 5894 Тиражыр 1.731 Заказыр №1491

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаіэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкіэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Іа тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10

мы къыдэкіыгъуэм ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, редактору Нэщіэпыджэ Замирэ, корректорхэу Щоджэн Заирэ (3, 4-нэ нап.), Що**джэн Иннэ** (1, 2-нэ нап.)

КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящіащ Дол Маринэ, Щомахуэ Ма-

Сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзаш.

357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокі.